

BONDEFÖRETAGAREN

PRO
Agria

Lantbrukssällskapet informerar 1/2010

Mars 2010

"Jag brukar jämföra bra utsäde med en välutrustad bil. Har du en gång haft en bra bil vill du inte byta till en som är sämre."

sidan 9

Nessie i Österbotten

I början av 2009 upptäcktes det nya skadedjuret Nessie (*Nesidiocoris tenuis*) i två österbottniska tomatodlingar och har därefter också hittats i några andra närliggande odlingar.

sidan 12

Ordförandeval på kommande

Lantbrukssällskapets ordförande Lars Ström ställer ej upp för omval. Därmed blir det val av ny ordförande på Lantbrukssällskapets årsmöte i april.

Mandatperioden för ordförande är tre år. Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f. är med 28 anställda en av svensk-finlands största föreningar mätt i personalstyrka. Valberedningens ordförande Peter Thölix säger att det eventuellt finns flera kandidater till posten. Lars Ström har varit ordförande sedan 2002. Årsmötesannons kommer i LF och på vår hemsida www.osl.fi

150-tonnare!

Svenska Österbottens första 150-tonnare blev kon Heli från Forsby i Pedersöre, i december 2009. Ägare är Mia Willman och Mikael Forsell.

sidan 15

sidan 6

Kosignaler varnar i tid

Helsäd som komplement till vallensilage

Naturvårds-
åkrar lönsamt
alternativ

sidan 4

Ledare

S lutar man lära sig nya saker minskar ens kunskap för var dag som går. Det är en sanning som gäller lika mycket för lantbrukare som för rådgivare. Omgivningen är aldrig oföränderlig. Om sökandet efter en bättre förståelse, effektivare metoder och smartare lösningar är målmedvetet, är det en investering. Det är självklart att planera en investering, men hur många lantbrukare planerar målmedvetet utvecklandet av sin yrkeskunskap?

Möjligheterna att söka information, att delta i utbildningar, tillgången på rådgivare och möjligheten att få data också om det egna företaget har aldrig varit så god som idag. Det är i grunden en positiv sak, men det stora utbudet skapar nog också en stress. De finns så många kurser och så mycket man borde bli bättre på att man inte ser hur man skall orka och hinna med allt. Och så borde ju "arbetet" också skötas.

Vi rådgivare har traditionellt varit duktiga på att utföra vissa konkreta uppdrag, som odlings- och utfodringplaner. Det är vi fortfarande bra på, men för att ännu bättre kunna hjälpa våra medlemmar och kunder krävs mer. Att i ett strukturerat samtal hjälpa lantbrukarna att finna det väsentliga för att kunna släppa mindre viktiga saker är viktigt. Att bestämma riktningen för ens strävan och att klara av att gallra mellan väsentligt och mindre viktigt är en förutsättning för att orka.

Den viktigaste biten i Lantbrukssällskapets verksamhetsplan för detta år är att vi på minst 100 gårdar skall föra ett framtidsamtal. I framtidsamtalen försöker man hitta riktningen för framtiden, konkretisera och prioritera de åtgärder som leder åt rätt håll. Vad som är rätt håll väljs och bestäms av varje lantbrukare själv och varierar stort. Erfarenhet inom ProAgria av dessa samtal samt av erfarenhet av liknade arbetet med människor i alla möjliga situationer och sektorer visar entydigt, att stressen minskar då mål och prioriteringar är tydliga.

Tillbaka till inledning. Framtidsamtalen är också ett verktyg för att prioritera inom vilket område som det är viktigast att höja sin kompetens just nu. Att satsa några 100 euro på sig själv kanske är en bättre investering än 1 miljon i en ny ladugård?

Henrik Ingo

Direktör för
Lantbrukssällskapet
mobil 050-69222

PS. Lagen om lantbruksföretagarnas företagshälsovård har förnyats. I samband med revideringen av lagen gjordes det en grundlig uppföljning av hur systemet fungerat hittills. Resultatet visar att nyttan av företagshälsovården har upplevts som större på de gårdar där, förutom hälsovårdare, även lantbruksexperter medverkat. I Österbotten används lantbruksexperter i ungefär hälften av kommunerna. Varför erbjuds lantbrukarna i vissa kommuner en sämre service? DS.

Energiplaner

Lägre energiförbrukning och ökad andel förnybar energi. Det är målsättningen för det energieffektivitetsprogram för lantbruket som nyligen påbörjades. Staten kan stöda enskilda gårdar med upp till 85 % av kostnaderna för att göra energiplaner och -kartläggningar.

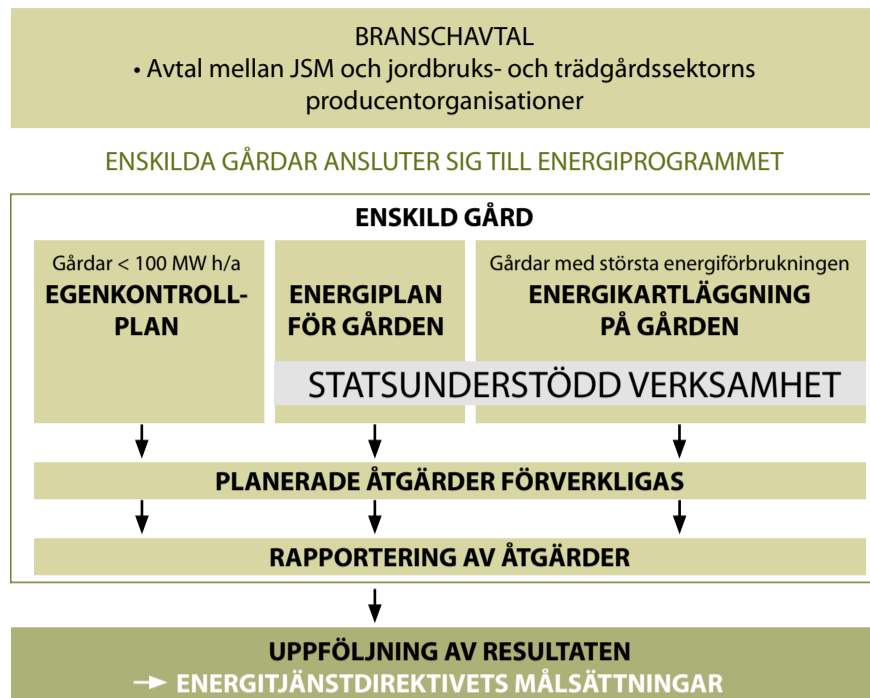
Det finns stora möjligheter att höja energieffektiviteten inom lantbruk och trädgårdsodling. El, värme, vatten och trafikbränslen används mycket på de flesta gårdar. Egenkontrollplan för mindre gårdar, energiplaner för normalstora och energikartläggningar för riktigt stora förbrukare är de verktyg med vilka lantbrukets energiprogram skall genomföras. Programmet baserar sig på ett avtal som ingåtts mellan producentorganisationerna SLC/MTK samt staten. Deltagandet är för enskilda gårdar frivilligt, men då det är en på gårdsnivå lönsam åtgärd uppskattas en anslutning på 80 % av energiförbrukningen/50 % av gårdarna fram till 2016.

Lantbrukssällskapets bioenergirådgivare **Fredrik Ek** har varit med och utformat verktygen som skall användas. För gårdar med en totalförbrukning på mindre än 100 MWh/a finns en modell för egenkontrollplan/checklista som långt baserar sig på de erfarenheter som finns av LRF:s motsvarande program i Sverige. På normalstora gårdar kan staten stöda uppgörandet av en energiplan. Målsättningen är att gå igenom energiförbrukningen på gården och att försöka hitta ekonomiskt

– Skillnaden i utfodringens energiförbrukning på två lika stora mjölkgårdar kan vara mer än 100 %, säger Fredrik Ek, lantbrukssällskapets energirådgivare.

Lantbrukets energiprogram

lönsamma sätt att minska förbrukningen och ekonomiskt lönsamma sätt att utöka användningen av förnybara energikällor. Det är en behörig rådgivare som är med och uppgör energiplanen. Förutom Fredrik Ek, som redan i flera år uppgjort energiplaner åt lantbrukare, låter Österbottens Svenska Lantbrukssällskap i vinter utbilda två behöriga rådgivare till.

För riktigt stora energianvändare skall en energikartläggning göras. Uppgörelsen av dessa förutsätts ha en specialiserad längre utbildning inom energisektorn. I Österbotten är det främst växthusen som kommer ifråga för dessa kartläggningar. Lantbrukssällskapet har som målsättning att Fredrik

Ek i samarbete med vår trädgårdsexpert skall göra dessa kartläggningar.

Kunskap om lantbrukets processer är en kritisk faktor för att kunna göra verkliga besparingar. Det är genom optimering och rätt val av maskinkedjor och utfodrings- och odlingsystem som de stora energibovarna hittas. Kunskap om sektorns teknologi är naturligtvis också en viktig ingrediens. Rådgivarna bör nog förutom att mäta förbrukningen också ge förslag på hur den kan sänkas!

Starten för statligt stöd för energiplaner är i år och för energikartläggningarna 2011. Stödet söks via ELY-centralen enligt en modell som liknar den för stöd av affärsplaner. Egenkontrollplanerna, som primärt görs av lantbrukarna själva, har inget annat stöd än gratis tillgång till mallar och jämförelsematerial.

Henrik Ingo

Direktör för Lantbrukssällskapet
mobil 050-69222

Personalförändringar

Johanna Laakso har utsetts till sektoransvarig för husdjur från 1.1. 2010. Som sektoransvarig ansvarar hon för husdjursrådgivarnas kompetens och kvaliteten inom sektorns tjänster. Laakso är till utbildningen magister i livsmedelvetenskaper (med husdjurslära som C-ämne). Laakso är sedan tidigare anställd av Lantbrukssällskapet som husdjursrådgivare och kommer även i fortsättningen att handha rådgivningen på ett antal mjölkgårdar.

Det avtal vi har haft med ProAgria Keski-Pohjanmaa om köp av sektoransvarigtjänst löpte ut vid årsskiftet. Vi tackar **Anna-Riitta Leinonen** för utfört arbete och för samarbetet med ProAgria Keski-Pohjanmaa!

Johanna Laakso.

Närpeskontoret flyttar

Lantbrukssällskapets kontor i Övermark flyttar i maj till Näsby. Vi kommer att hyra utrymmen på Vasavägen 41 i det hus där Hortilab verkar (tidigare Sydin-kontoret). Telefonnumren till våra rådgivare ändrar inte på grund av flytten.

BONDEFÖRETAGAREN

Nr 1/2010 Årgång 10 Mars 2010
Informationstidning för
lantbruksföretagare

Utgivare:
Österbottens Svenska
Lantbrukssällskap,
Handelsplanaden 16 D,
65100 VASA

Tfn 010 839 2200
Fax (06) 319 0201
www.osl.fi

Upplaga: 6 000
Chefredaktör: Henrik Ingo
Ombrytning: Kustmedia Ab Oy /HH
Tryckeri: I-print Seinäjoki, 2010

Annonsbokning via
Lantbrukssällskapet/
Christian Nylund,
Tfn 010 839 2200
För närmare uppgifter
om annonsering i
Bondeföretagaren fråga
efter vårt mediekort.

Pärmbild: Vid Bostrand gård i
Nykarleby producerar Torolf Bonäs
och hans nätverk spannmålsutsäde,
sorter som är lämpliga för odling i
Österbotten.

Foto: Lisbeth Bäck / Kustmedia Ab

Enklare uppföljning av foderkostnaderna

Dagsberäkning ersätter Matu

Nu ska utfodringen följas upp enligt den aktuella information som finns tillgänglig.

Det senaste tillskottet i ProAgrias tjänster är uppföljning av utfodringen som dagsberäkning. Tidigare har kostnadsuppföljningen skett på årsnivå, men informationen är ju då ofta föråldrad. Ännu görs Matu-kalkyler för de som vill se resultatet för 2009, men samtidigt kan man också göra dagsberäkningar för nuläget.

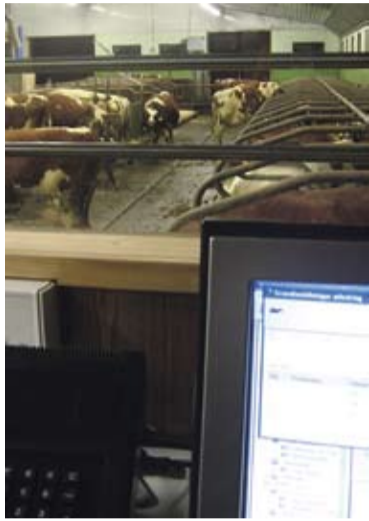
Fodret viktigaste rörliga kostnaden

I de drygt 500 dagsberäkningar som hittills gjorts har foderkostnaden i medeltal varit 16,1 cent/mjölkliter. Det utgör alltså över en tredjedel av vad man får in för mjölken. Fodret är alltså den viktigaste rörliga kostnaden och man kan genom relativt små förändringar vinna tusentals euro. Det är därför viktigt att ha koll på hur resultatet blir med just den pågående utfodringen. När man jämför utfodringskostnaderna med andra gårdar ger det värdefull information om hur man lyckas.

– På min hemgård kunde jag konstatera att kraftfoderandelen inte var så hög som jag trodde, så då höjde jag på kraftfodergivorna och därmed höjdes också mjölmängden.

Snabbt beräknat

En stor fördel med dagsberäkningen är att den går snabbt att göra. Programmet kan själv beräkna åtgången av grovfoder, så man behöver inte uppskatta det som är svårast att mäta. Förbrukningen av kraftfoder är oftast enklare att få fram. Om man har foderkiosker eller rälsvagn får man vanligen med några knapptryckningar fram hur stor förbrukningen

— I kalkylen kan man använda data från utfodringsautomatiken.

varit under det senaste dygnet eller en viss tidsperiod. I annat fall kan man räkna ut förbrukningen från hur länge senaste påfyllning räckte. Mjölmängden tar man från senaste tanktömning och mjölkhalterna från senaste analys på tankmjölken.

Dagsberäkningen är en del av det nya utfodringsprogrammet Kokompassen som är under uppbyggnad. Programmet fungerar som webbtjänst. Det går alltså att använda från vilken dator som helst bara man har nätuppkoppling och rättigheter till programmet. Programmet Foderrespons öppnades för ca ett år sedan som den första delen av helheten. Själva utfodringsplaneringen beräknas vara klar att använda till hösten 2010.

Ny energienhet

Med det nya programmet byter vi också enhet för energi så att det blir enklare att jämföra med utländska foder t.ex. från Sverige.

Foderenheterna försvinner alltså och i stället räknar vi med megajoule (MJ). En foderenhet är 11,7 megajoule. För de som är vana att använda foderenheter tar det säkert ett tag att vänja sig. Det är ungefär som att vänja sig med övergången från mark till euro. Så länge vi gör utfodringsplaner med det gamla Märe-programmet får vi dessutom hålla reda på båda enheterna.

Gårdsanalysutskriften

Om man följer upp en utfodring som man planerat i Kokompassen får man de planerade värdena som jämförelse på utskriften. För att jämföra sig med andra gårdar får man utskriften från gårdsanalysen.

Gårdsanalysutskriften är bekanta för de flesta från jämförelse av nyckeltal både från ekonomiska och produktionsrelaterade data. Där kan man se hur många procent av gårdarna som har bättre resultat än den egna gården. Gårdsanalysen kommer senare att ändras för att få jämförelsedata löpande under året. För tillfället fungerar det bara för senaste hela kalenderår.

Eftersom programmet just öppnats har det inte kunnat beaktas vid planeringen av årets rådgivningsbesök. Ifall tiden räcker till kan mjölkgårdsrådgivaren ändå göra beräkningen i samband med andra gårdsbesök. Det är också möjligt att själv skaffa rättigheter till programmet. Diskutera med din rådgivare hur uppföljningen bäst kan förverkligas.

Jonas Löf

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-441 7052

KoKompassen

Utfodringsuppföljning,
dagsberäkning

Besättningstid 16

Ber.period 28.12.2009

Ägare

Kalkyl Koncentrat

Valda djurgrupper Mjölkkor, Kvigor och kalvar

Mjolkprod. & ekonomi

	Mjölkkor		
	Plan.	Förv.	Avvik.
Mejerimjolk, l/ko/d		21,7	
Mejerimjolk, l/bes./d		1 019	
Mjolk, fett-%		4,40	
Mjolk, protein-%		3,50	
Mjolkpris, c/l		38,30	
Mjolkstöd, c/l		8,60	
Mjolkprod-foderkostn, c/l		31,8	
Mjolkprod-foderkostn, €/ko/d		6,9	

Intag av näringsämnen

Grupp	Mjölkkor			Kvigor och kalvar		
	Plan.	Förv.	Avvik.	Plan.	Förv.	Avvik.
Allmänt						
OE, MJ/kg ts		10,54			10,77	
Andel kr.foder, % i ts		38,00			11,00	
Protein						
RP, % i ts		17,24			15,95	
Fett						
Kolhydrater						
Fiber, % i ts		44,43			51,70	
Grovfoderfiber, % i ts		33,97			49,07	
Stärkelse, % i ts		11,85			2,44	
Mineraler och spårämnen						
Ca, % i ts		0,49			0,38	
P, % i ts		0,38			0,32	
Mg, % i ts		0,29			0,19	
Vitaminer						
Priser						

Ett exempel på utskrift från dagsberäkningen.

Sök den rätta experten

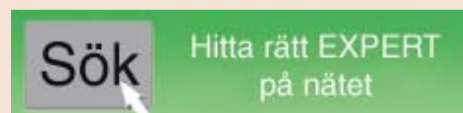
Hur ska jag få tag på en rådgivare som vet allt om utfodring av får? Senare i år ska det vara lätt att få svar på frågan. Då kommer det nämligen att öppnas en sökfunktion på internet med vilken man kan hitta en expert som känner bra till just de frågor som man behöver hjälp med.

I det nya expertregistret som omfattar alla ProAgria-rådgivare i hela landet kan man söka den rätta experten utgående från olika sökkriterier. Man kan söka utgående från ett visst kompetensområde, t.ex. mjölkproduktion, bioenergi, byggnadsplanering, landsbygdsturism osv. Sammanlagt kan man välja mellan drygt 70 olika kompetensområden.

En annan möjlighet är att söka utgående från rådgivarnas olika arbetsuppgifter. Det finns sammanlagt drygt 100 alternativ, logiskt grupperade, att välja på. Som exempel på arbetsuppgifter kan nämnas vanliga uppgifter som växtodlingsplanering, utfodringsplanering, affärsplaner, beskattning, EU-stödrådgivning, lantbrukarnas företagshälsovård eller specialuppgifter, t.ex. bolagisering, marknadsföring eller miljö- och landskapsvård. Om man väljer någon av de mera ovanliga uppgifterna som grund för sökningen kan det hända att man endast får ett fåtal träffar i sökresultatet. Experterna kan då komma från helt andra delar av landet.

Man kan också begränsa sökningen till ett geografiskt område som består av de olika lantbrukssällskapens och de finska ProAgria-centralernas verksamhetsområden.

Grunden i expertregistret är en databas där alla ProAgria-rådgivares sakkunskaper är regist-

rerade. I sökresultatet visas sedan de experter som inom det efterfrågade kompetensområdet har en tillräckligt hög kunskapsnivå. I sökresultatet kan man gå in på en enskild rådgivare och får då se rådgivarens hela kunskapsprofil, alla kompetensområden, arbetsuppgifter och eventuella övriga referenser. Där hittas också expertens kompletta kontaktuppgifter.

Det nya ProAgria-expertregistret ska i fortsättningen alltså göra det lättare att hitta en sakkunnig specialist i olika tänkbara frågor. Största nyttan av sökfunktionen har man säkert när man söker experter i specialfrågor

som uppkommer på gårdarna mera sällan, t.ex. etablering av en ny okonventionell produktionsgren eller företagsverksamhet, vid större ovanliga investeringsprojekt eller gällande olika speciella miljö- och naturvårdsfrågor etc. I de årligen återkommande frågorna är det oftast mest ändamålsenligt att anlita en rådgivare som känner till gårdens och ortens förhållanden. Därvid är det skäl att nämna att även de gamla kanalerna att söka rätt expert, t.ex. tidningen Bondeföretagaren, lantbrukssällskapets hemsidor eller kontaktuppgifterna i Lantbrukskalendern, fortfarande är helt gångbara.

Kim Nordling

ProAgria Svenska lantbrukssällskapens förbund

Naturvårdsåkrar kan vara fleråriga vallåkrar eller mångfaldsåkrar

EU:s trädeskrav upphörde senaste år och farhågor uttalades för ett stort tryck på i synnerhet spannmålsmarknaden. Med facit på hand ser vi att farhågorna besannades. Spannmålslagren är överfulla, stora mängder korn och vete har sålts till intervention och prisnivån har varit mycket pressad. Även potatisodlarna har känt av vilka följderna allt för stora arealer av en viss gröda innebär för prisbildningen.

Naturvårdsåkrar

Sedan januari 2009 finns en ny stödform som syftar till just detta: "Naturvårdsåkrar". Naturvårdsåkrar är fleråriga vallåkrar och mångfaldsåkrar. Från rådgivningens sida är rekommendationen med dagens prisnivåer att det rent ekonomiskt lönar sig att ha ett skifte som naturvårdsåker, ifall skiftet ger under fyra ton spannmål per hektar

Naturvårdsåkrarna bidrar till vattenskyddet eftersom markstrukturen blir bättre, vilket motverkar urlakning av näringsämnen, erosionsrisken minskar och mängden organiskt material i marken ökar.

Också naturens mångfald ökar. De vilda arternas levnadsförhållanden gynnas, de vilda djuren hittar platser där de kan söka skydd och få mat och även jordbrukslandskapet blir mera mångsidigt. Också jordbrukarna har nytta av att den kanske ensidiga växtföljden bryts. Man får ett nytt inslag på åkrarna med positiv effekt på mikroblivet och eventuellt med en sjukdomssanerande effekt. Att ha naturvårdsåker torde för de flesta vara ekonomiskt försvarbart i år.

Fleråriga vallåkrar

Fleråriga vallåkrar kan utgöras av

- fleråriga vallar som anlagts tidigare (före 2010)

eller av

- grönträddor 2010

eller så

- kan de anläggas året innan i skyddsgröda eller sås i spannmålsens stubb

eller

- insås senast 30.6.2010

Mångfaldsåkrar

Mångfaldsåkrar anläggs för att öka naturens mångfald.

Det finns det tre olika typer av mångfaldsåker och i "Ansökningsguiden 2010" (www.mavi.fi/ansokningsguide) finns de under rubriken "Icke odlad åker som sköts" och benämns:

- NVÅ, ängsväxter, minst 2 år
- NVÅ, landskap
- NVÅ, vilt

Inga kemiska bekämpningsmedel

En viktig sak som bör poängteras är att man inte får använda kemiska bekämpningsmedel vid anläggning av naturvårdsåkrar. Det är viktigt att man skött om ogräsbekämpningen i föregående års gröda. Man kan också bekämpa ogräsen genom att harva upprepade gånger före sådden ifall det inte torkar ut jorden och på så vis äventyrar fröblandningens groning.

Fröblandningar som används vid anläggning av mångfaldsåkrar skall innehålla ängsväxter, viltväxter eller landskapsväxter. Anläggningen skall ske senast den 30 juni. Det är viktigt

att man försöker åstadkomma ett jämnt och tillräckligt växtbestånd vid sådden. Mångfaldsåkrar får inte anläggas genom direktsådd i fjolårrets vall.

Ängsväxternas fröblandning skall innehålla frön av rödven, fårsvingel eller hårdsvingel och dessutom frön av minst en flerårig ängsväxt, t.ex. rödklint, backnejlika, prästkrage med flere. (Se närmare i "Ansökningsguiden 2010" sida 43 -, som postas till jordbrukarna i mars 2010.)

Klöverarter är inte godkända vid anläggning av ängsväxter från år 2010 och framåt.

Vid anläggningen av mångfaldsåkrar är det tillåtet att gödsla litet för att växtligheten skall komma igång; 40–50 kg kväve per hektar och fosfor 0–28 kg per hektar enligt bördighetsklass. (Se "Förbindelsevillkor

för miljöstödet för jordbruk 2007", tabell 3 och 4).

Vilt- och landskapsväxter

Vilt- och landskapsväxter säs årligen. I en fröblandning med landskapsväxter skall det ingå minst två av t.ex. följande växter; solros, honungsfacelia, blåusern, persisk klöver, gul-

lupin luddvicker med flere. Även frön av vall- och gräsväxter kan ingå i en blandning med landskapsväxter, men de får då utgöra högst 30 % av fröblandningen.

I en fröblandning med viltväxter skall frön av minst två av t.ex. följande växter ingå; spannmål, ärt, rybs, foderraps, gräsväxter och klöver. En blandning med gräsväxter och klöver måste alltid också innehålla frön av någon ettårig växt som inte är gräs eller klöver.

Viltväxterna får säs i rader enligt växtarten. Man bör också komma ihåg att man inte får anlägga viltåkrar nära livligt trafikerade vägar.

Ängsväxter

Ängsväxterna skall bevaras på skiftet under minst två växtsäsonger. Landskaps- och viltväxterna bevaras på skiftet åtminstone till den vår som kommer efter sådden och de får odlas på samma skifte en eller flere växtsäsonger.

Ett växtbestånd med ängsväxter får avslutas efter det andra året med början från den 31 augusti, eller från 15 juli ifall man tänker så en höstsådd gröda på ifrågavarande skifte. På hösten skall ängsväxtligheten avslutas mekaniskt, genom plöjning eller bearbetning. Det rekommenderas att ängsväxtligheten avslutas först följande vår.

Ett växtbestånd med landskaps- eller viltväxter får avslutas på våren efter det år sådden utfördes.

Det är inte obligatoriskt att slå växtligheten på mångfaldsåkrar. Om växtligheten slås får slättern inte påbörjas före den 1 augusti, och den skall utföras med hänsyn till fåglar och viltförekomst.

Hör dej för med lantbruksaffärerna och andra utsädesförsäljare om enskilda frön och färdiga fröblandningar.

Aktuella adresser:

www.riistasiemen.fi

www.suomenniittysiemen.fi

www.ahonalku.fi

<http://helle.kummeli.fi>

Solros.

Honungsfacelia.

Prästkrage.

Rödklint.

Backnejlika.

Jan-Erik Back

sektoransvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Ökad areal till proteingrödorna

Det finns många skäl till att utöka arealerna av proteingrödor.

Ökad proteinsjälvförsörjning såväl för den enskilda odlaren som för landet är ett. Lägre gödslingskostnader och en betydande förfruktseffekt i växtföljden är andra skäl. Bättre lönsamhet i ett läge med spannmålsöverskott ytterligare ett. I vårt land har vi några hundra tusen hektar "överskottsareal" som delvis kunde användas till att just producera inhemskt växtprotein.

Möjligt höja areal

I vårt land räknar man med att vi har en proteinsjälvförsörjning på cirka 15–20 %. Av vår inhemska proteinförsörjning är det oljeväxterna och kornprotein som har största betydelse. Av de egentliga proteingrödorna ärter och åkerböna har arealerna i vårt land varit små, senaste år fanns ärter totalt 4500 ha och åkerböna 1000 ha. Det är 0,2–0,3 procent av vår åkerareal. Arealen kunde direkt höjas 10-falt eller mer.

Import av soja

En stor del av växtproteinet importeras både till vårt land och till Europa. Det är främst sojan som har varit så billig på världsmarknaden att det har lönat sig bättre att importera än att odla. Foderindustrin har inte heller tidigare varit intresserad av våra inhemska proteingrödor.

Forskning och utfodringsförsök har visat att vi likaväl kan ersätta en stor del av sojan med en kombination av våra inhemska växtprotein i form av rybs, ärter och åkerböna i utfodringen.

Ekoodling

Av proteingrödorna har en stor del funnits inom ekoodlingen, men också där har odlingen varit marginell. Inom ekoodlingen har proteingrödorna en annan betydelse eftersom de är baljväxter som tar sitt kväve ur

— Kristian Forsman i Mörskom visar upp åkerböna. —

luften. Proteingrödornas betydelse växte då kravet på 100 % ekofoder i animalieproduktionen infördes.

På den konventionella sidan har intresset för proteingrödor varit svagt. Om vi får ett uppsving det här året

återstår att se. I varje fall har vi en intressant öppning på den marknaden. Finska Foder i samarbete med Agrimarket gör nu odlingskontrakt på åkerböna för fabrikena i Åbo och Kotka. Man siktar på att inom något

år komma upp till 10 000 ha. Ärtor finns det fortfarande inte avsättning för till foderindustrin.

Det senaste året fick vi en rekordskörd av spannmål. Samtidigt har priserna på brödsäd och fodersäd rasat

— Ärthavre. —

— Åkerböna. —

Foto: Bertel Riska

och därmed också lönsamheten. Det är sedan länge tillbaka konstaterat att vi har en "överskottsareal" på några hundra tusen hektar. Alternativa grödorna som nämnts är energigrödor, proteingrödor och de olika typerna av naturvårdsåker.

Ärt, åkerböna och lupin

På hösten fördes en diskussion om behovet att höja andelen av arealen naturvårdsåker gårdsvis från 15%. Jord- och skogsbruksminister Anttila gick inte i det skedet med på det utan visade på bland annat proteingrödorna. Proteingrödorna är ärt, åkerböna och lupin som odlas till mogen skörd och tröskas. De har ett drygt 200 € högre stöd än fodersåden, eftersom de får nordligt stöd, proteinstöd och produktionsbidrag.

Ärtor odlas i mellersta Finland i huvudsak som samodling med en stödväxt, vanligen vårsäd, havre eller vete. Ärtorna har odlats i många olika blandningsförhållanden. För att få bidrag som proteingrödor måste andelen proteingröda i utsädesblandningen vara minst 50%, en sänkning jämfört med tidigare regler. Den allmännaste sorten i hela landet har i många år varit Karita. Den är också tillräckligt tidig för att odlas i hela Österbotten.

Åkerbönan har också odlats tillsammans med spannmål, inte som stödväxt utan för att motverka sjukdomar. Trots att åkerbönan har en lång växttid har det funnits ett visst intresse för den också i Österbotten. Åkerbönan kan säas i kall och fuktig såbädd som man inte gör med andra växter. Intressanta erfarenheter finns också med direktsädd av åkerböna och bekämpning av ogräsen med glyfosat före uppkomsten.

Bertel Riska

Ekorådgivare
mobil 0400-361 672

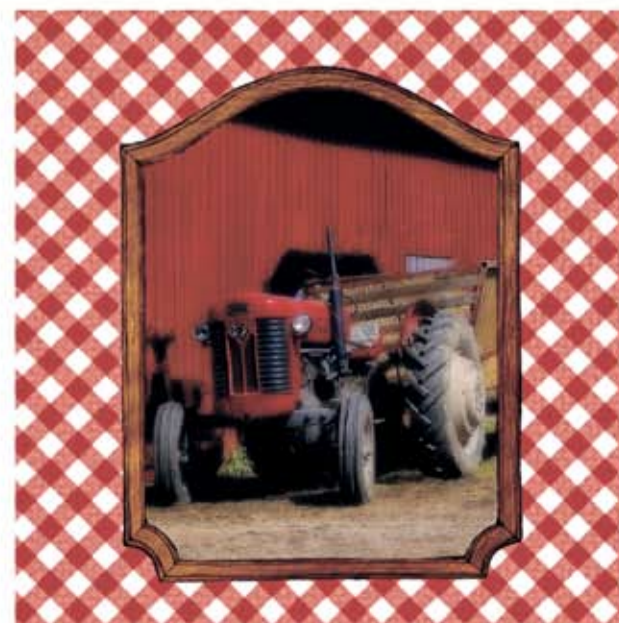

Länge sen Du uppdaterat Din
LANTBRUKSFÖRSÄKRING?

Ta kontakt och begär offert!

LOKAL
FÖRSÄKRING
i Österbotten

www.lokalforsakring.fi

Helsäd som komplement till vallensilage

Helsädsensilage kan i utfodringen av mjölkkor och ungtjurar vara ett viktigt komplement till vallensilage.

Helsädesensilaget innehåller lösliga kolhydrater och kan ersätta en del av kraftfodret i foderstaten. Helsäd i en valldominerad växtföljd har också en del positiva växtföljseffekter.

De senaste åren har mycket forskning ägnats åt helsädsensilage (helsäd). Skillnaden i skördesätt och fodervärden jämfört med vall är att helsädsensilagens fodermassa består av förutom blad och stjälkar också av axet med dess kärnor. Kärnorna innehåller till stor del stärkelse, som inte finns i vallensilage, och som därför visat sig ha en positiv effekt då man blandar vallensilage och helsädsensilage i foderstaten.

Vallensilage och helsäd var huvudämnen på ett grovfoderseminarium som hölls den 11.2 på Norrvalla i Vörå. Föreläsare var professor **Kjell Martinsson** och forskare **Johanna Wallsten**, från SLU, Röbbäcksdalens försöksstation utanför Umeå.

I försök vid Röbbäcksdalen har man där kunnat konstatera att blandvallar med klöverinslag gett bättre av-

Foto: Bertel Riska

— Åhörare vid seminariet, nere till vänster Johanna Wallsten. —

kastning än rena gräsvallar som fått upp till 200 kg/ha eller mer kväve. Ensilage från blandvallar med 30 procent klöver har i utfodringsförsök med mjölkkor gett sju procent högre konsumtion och också sju procent högre mjölkavkastning. Foderkonsumtionen ökar också som en följd av högre energihalt mätt som MJ/kg i torrs substansen samt av högre torrs substans i ensilaget. Kjell Martinsson gick igenom vilka de viktiga kriterierna är på ett bra ensilage för både mjölkkor och växande slakttjurar. Energiinnehållet, MJ/kg Ts, råprotein och fiberhalten påverkas alla av skördetidpunkten.

Då höstarna blivit varmare och därmed växtsäsongen längre har det blivit vanligt att man försöker ta en

tredje skörd av fleråriga vallar. På Röbbäcksdalen har man också undersökt ett s k treskördesystem. Det visade sig att totalskörden blev 27 procent högre än med två skördar vid optimala skördetidpunkter. Tog man i stället två skördar som var senarelagda var skördemängden ungefär samma, men kvaliteten blev sämre. Även om treskördesystem var lönsammare är det ifrågasatt om det är hållbart i längden då den tredje skörden inverkar ogynnsamt på övervintringen av vallen. Klöverblandvallar passar dåligt för tre skördar per säsong.

Då mjölkbesättningarna har blivit större hos oss har det ofta medfört att gårdarna lämnat bort spannmålsodlingen. Areal räcker inte till och

Foto: Bertel Riska

— Professor Kjell Martinsson från SLU föreläser. —

man har velat förenkla växtodlingen och maskinparken. Därför har olika typer av ettåriga vallar blivit vanligare för att bereda plats för tillförelse och inmyllning av stallgödsel. Samtidigt blir dessa ettåriga vallar också insäningsgrödor för ny vall i växtföljden.

Johanna Wallsten har vid Röbbäcksdalen undersökt dels rena spannmålsgrödor av korn, havre och vete och dels blandningar med ärter eller åkerböna som baljväxtkomponent tillsammans med säden. När man undersökte hur skördetidpunkten för dessa grödor påverkade näringsvärdet i fodret, var det stärkelsen som ökade markant med inlagring i kärnan från mjölkmodnad till degmodnad. Samtidigt minskade ande-

len fiber i hela växtmassan. För de olika blandningarna var en skörd i tidig degmodnad oftast optimal för fodrets näringsvärde.

Vid utfodringsförsök med blandning av lika delar vallensilage och helsädsensilage visade det sig att man kunde minska kraftfodermängderna med bibehållen produktion. Orsaken var att helsädsensilaget innehöll lösliga kolhydrater i form av stärkelse som ersatte spannmåls starkelse.

Vid skörd av helsädsensilage måste man ha klart för sig att man bör undvika spill av spannmålskärnorna i fodermassan. Ingen krossning får förekomma vid skörden.

Bertel Riska tog upp bl a miljöstödet krav på gödslingen samt hur växtföljden kan se ut med vall och helsädsgrödor samt insäningsgrödor. **Jan-Olof Johnsson** berörde i sitt anförande samarbetsformer mellan växtodlingsgårdar och kreatursgårdar. Spannmålsgrödor som skördas som helsädsensilage kunde vara attraktivt då fodersädsodlingen har haft dålig lönsamhet.

Bertel Riska

Ekorådgivare
mobil 0400-361 672

Kosignaler varnar i tid

Vad ser jag? Varför är det så här? Vad betyder det? Genom att lära dig förstå kons signaler och varje dag medvetet observera korna kan du ingripa i ett tidigare skede då något är fel.

Senaste höst fortsatte Lantbruks-sällskapet utbildningsprojekts kurs "Tolka kons beteende", den här gången i Jakobstad och med **Juho Kyntäjä** som föreläsare. Kyntäjä arbetar som utvecklingschef på Pro-Agriacentralernas Förbund och är utbildare i Kosignaler, som är ett registrerat varumärke. Kursen bestod av både teori och praktiska övningar i såväl lösdrifts- som båsladugård.

De sex friheterna

Kor på bete har sex friheter: foder, vatten, ljus, luft, utrymme och vila. Dessa bäddar för en god djurhälsa. I ladugården är det inte lika lätt att få dessa friheter, men man kan göra en hel del för att förbättra kornas förhållanden.

Foder ska finnas tillgängligt 24 h/dygn. Det ska vara smakligt och av bra kvalitet. Foderbordet ska vara utformat så att korna lätt når fodret.

Vattnet ska vara rent. Smutsiga vattenkoppar minskar smakligheten. Om vattnet är uppvärmt till 15–17°C dricker korna mera, vilket medför

Foto: Monica Nygård

— Då kon kommer till bålet borde hon lägga sig inom 1 minut. —

ökat torrs substansintag och bättre fodersmältning.

Den tredje av de sex friheterna är **ljus**. I ladugården borde man ha 200 lux 16 (–18) h/dygn, alltså så ljusst att husbonden utan ansträngning kan läsa tidningen. Mera ljus åt mjölkorna ger högre foderintag och bättre fertilitet. Det ger dessutom en bättre arbetsmiljö.

Luft. En mjölkande ko producerar mycket värme. Den ideala temperaturen för en ko som mjölkar 22 kg är +5 – +15°. Den kritiska temperaturen, d.v.s. den temperatur vid vilken mjölkproduktionen minskar är –26 – +23°. För högproducerande kor är den ännu lägre. Men för en sinko behövs det extra energi när temperaturen är under 0.

Vila och utrymme. Kon bör ha möjlighet att ligga 14 h per dag. Viloti-

den i djup sand, halm, spån eller 15 cm torv är 14 h. Endast en mycket dyr båsmadrass ger den mjukheten. Fördelarna med ökad liggtid är att blodcirkulationen i juvret ökar med 30 % och klövarna vilar och får torka. I en lösdrift står kon inte heller i vägen för andra kor.

I en lösdriфтsladugård borde det inte finnas återvändsgränder. Det är inte heller bra att ha för många liggbåsar i rad. Högst 12–13, sedan borde det vara en gång mellan, för att de kor som står lägre i rang vid behov ska kunna ta sig undan.

Ökad liggtid ger mera mjölk

Då man observerar korna går man från stort till smått. Först observerar man hela flocken, sen mindre grupper och till sist det enskilda djuret. Är det man ser en besättningsignal eller en kosignal?

– Genom att iaktta hur en ko går, ser man ganska bra hur hon mår. Stöder hon på alla klövar? Går hon med böjd rygg, är frågor man kan ställa sig själv, säger Juho Kyntäjä.

Om en stor del av korna har svullnader eller skador på haserna kan det ha flera orsaker, bl.a. kan det bero på att bålet är hårt. Om man själv kan falla ner på knäna i bålet utan att det gör ont är bålet tillräckligt mjukt. En bra båsmadrass, sandbädd eller en bädd med minst 10–15 cm strö ger bra liggkomfort. Och varje ökad timme liggtid ökar

Foto: Monica Nygård

— Foder ska finnas på foderbordet 24 h/dygn. —

också kornas mjölkproduktion med 1 liter mjölk.

– Ge akt på hur korna ligger i lösdriфтsladugården. Ligger de gärna i alla båsar? Om det finns båsar som korna undviker kan det bero på drag eller på att det är obekvämt för korna, poängterar Juho Kyntäjä.

– Då kon kommer till bålet borde hon lägga sig inom 1 minut. Om hon blir stående i bålet beror det troligen på att något är fel med bålet, t.ex. är bålet för kort eller inredningen hindrar när kon ska lägga sig eller stiga upp.

Det är så lätt att bli gårdsblind. Och mycket arbete finns alltid. Men om man tar sig tid att medvetet observera korna, kan man förbättra deras välmående och på så sätt öka både produktionen och kornas hållbarhet.

Hur är det i din ladugård? Vad är bra? Och vad kan **du** förbättra?

Monica Nygård

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-566 3191

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Sök ut dina pengar från Ely-centralen

För att få ut dina pengarna från Ely-centralen efter beviljat företagsstöd, måste du göra upp en utbetalningsansökan. Det är viktigt att studera stödbeslutet noga. Det underlättar planeringen av bokföringen och ansökan om utbetalning.

Ett mikroföretag (mindre än 10 anställda) kan få företagsfinansiering i form av startstöd, investeringsstöd eller utvecklingsstöd. I fortsättningen används projekt som benämning för de här tre möjliga stödformer.

För att kunna ansöka om utbetalning från Ely-centralen förutsätts att ditt företag beviljats företagsstöd och att du haft kostnader för projektet. Även om man beviljats företagsstöd, så skall man i första hand själv finansiera projektet. Det är först i efterskott som du kan söka ut pengarna, när kostnader uppstått, blivit betalda och bokförda. Man kan påbörja projektet på egen risk, efter att man lämnat in ansökan om finansiering, men man kan inte söka ut några pengar innan man fått ett positivt stödbeslut. Observera att gällande investeringsstöd för jordbruk, får man påbörja projektet först när man fått stödbeslutet.

Det är viktigt att företagaren själv läser igenom stödbeslutet och anvisningarna för utbetalning. Det är också viktigt att den som bokför och fyller i ansökan kan sin sak, för misstag kan stå dig dyrt!

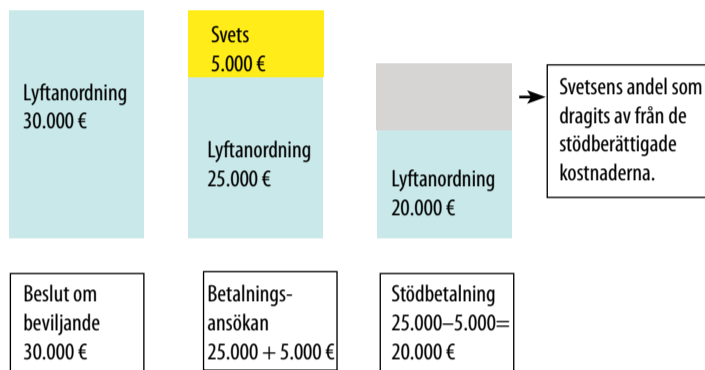
Bokföring och fakturor

Projektets kostnader skall bokföras i företagets vanliga bokföring, men med ett eget kostnadsställe eller konto. Man måste enkelt kunna avskilja projektkostnaderna från företagets övriga kostnader.

På originalfakturorna skall framgå att de hör till projektet. Man kan t.ex. anteckna åtgärdens nummer på fakturorna. Åtgärdens nummer finns i stödbeslutet. Kostnaderna i ansökan uppges utan mervärdesskatt. Till ansökan bifogas fakturorna, bankens kontoutdrag och utdrag ur bokföringen. Det är dock viktigt att minnas att den person eller bolag som beviljats stödet också skall vara den som betalt fakturorna!

Stödberättigade kostnader

I ansökan om utbetalning antecknas bara sådana kostnader som berättigar till stöd enligt stödbeslutet. Godkända kostnader är sådana som

3 %-regeln gör att man får en sanktion

uppstått efter att stödansökan kommit till Ely-centralen. Ett undantag är kostnader för byggnadsplanering som är stödberättigade även om de har uppkommit innan stödansökan blev anhängig.

När stöd beviljas kontrollerar man att kostnaderna ligger på en normal prisnivå. Genom att sökanden begär in ett tillräckligt antal offerter gällande investeringen kontrollerar man prisnivån. Om offerter eller motsvarande utredningar inte lämnats in före man fått stödbeslutet lämnar man in uppgifterna senast i samband med ansökan om utbetalning.

– En rätt och noggrann ifylld ansökan, med alla tillhörande bilagor, påskyndar utbetalningen av pengarna, säger Peter Björkmark som är handläggare vid Ely-centralen.

3 % -regeln

Om man har med icke-stödberättigade kostnader i ansökan kan man råka ut för en sanktion, även kallad 3 % -regeln.

Exempel på sanktion (se bild):

- I stödbeslutet har godkänts investeringar för en lyftanordning 30.000 euro.
- När företagaren köpt lyftanordningen så återstår 5.000 euro av den beviljade finansieringen. Stödtagaren bestämmer sig för att köpa en svets som inte nämns i stödbeslutet.
- I betalningsansökan uppger stödtagaren kostnader för totalt 30.000 euro.
- Svetsen för 5.000 euro är inte stödduglig
- Stödbara kostnader är 25.000 euro för lyftanordningen
- Ansökta kostnader 30.000 euro överstiger de stödberättigade

kostnaderna 25.000 euro med mera än 3 % → sanktion

- Kostnaderna som kan godkännas efter sanktionen är 20.000 euro (30.000–5.000–5.000=20.000 euro)

– Det lönar sig inte att söka om utbetalning för en kostnad som inte godkänts i stödbeslutet och den godkända åtgärdsplanen, påpekar Peter Björkmark.

Om en investering blir billigare än planerat och det lämnar pengar över, kan man ta kontakt med Ely-centralen innan man gör någon ytterligare investering. Då kan man kanske få ett ändringsbeslut som även inkluderar svetsen i exemplet ovan.

Tidsfrister för investeringar

Första raten av stödet skall sökas inom ett år från att stödbeslutet fattats. Den sista raten söks inom fyra månader från att tidsfristen gått ut för projektet. När det gäller fleråriga projekt, t.ex. byggande, så ska man årligen göra en utbetalningsansökan.

En investering, som man fått finansieringsstöd för, ska man äga i minst 5 år från och med när man fått den sista stödramen utbetald. Om man av något skäl är tvungen att sälja eller överlåta en investering innan fem år har förlöpt, måste man få ett tillstånd från Ely-centralen före överlåtelsen.

Utbetalningsansökan skall göras på Landsbyggsverkets blanketter 2315A, 2315B och 2315C. Blanketterna finns på <http://lomake.mmm.fi>.

Nina Ohlis

Ekonomirådgivare
mobil 050-544 5794

Lantbrukssällskapets utbildningsprojekt

Vårens kurser

Automatisk mjölkning

– hur fungerar det och vad ska man tänka på?

Introduktionskurs om automatisk mjölkning, att arbeta i robotladugård och funktionsprinciperna för de tre robotmärken som finns i området - Lely, DeLaval och SAC

Datum: tors. 18.3.2010 kl. 9.30–16.00

Plats: Hotell Polaris, Edsevä

Föredrag av **Kaj Nyman**, MTT, om teknik, nyckeltal och ekonomi i robotmjölkning, **Jonas Löv**, Lantbrukssällskapet, - introduktion till AMS, djurtrafik, renhållning, **Thore Vallin** – DeLaval, **Joakim Widjeskog**, NHK-keskus - Lely, **Göran Nygård** SAC-RDS Futureline.

Anmälan senast tors. 11.3.2010 till kansliet tfn 010-389 2200.

Info: Jonas Löv mobil 050-4417 052

Kursen startar med en föreläsningdag om principerna för automatisk mjölkning och presentation av robotmärken. Därefter är det 2,5 dag med praktisk genomgång i användningen av de 3 märken som finns i området och rutinerna kring dem. Kursen riktar sig till jordbrukare som planerar att skaffa mjölkrobot, avbytare och övriga intresserade.

Vart kan spannmålen säljas?

– Kursstart för "Marknadsföra spannmål"

Datum: mån. 22.3.2010, kl. 09.00–15.00

Plats: Norvalla-Folkhälsan, Vörrå

Dagens tema: Spannmålshandel på kontrakt - också med djurproducenter

Föredrag av **Fredrik Kattil** K-lantbruk Kattil, **Mikael Sundman** Agrimarket Finska Foder, **Jan Källdman** från Källdman Ab, **Sten Häggblom** och **Thomas Fagerholm** från Raisio.

Anmälan senast ons. 17.3.2010 till kansliet tfn. 010-389 2200.

Info: Jan-Erik Back mobil 050-4417 511

Övriga teman under kursens följande 3 fristående kursdagar hösten 2010:

- Internationell spannmålshandel - dagsläget, hur fungerar terminshandel?, handel med börskontrakt, praktiska exempel
- Uppfyller våra nya inhemska spannmåls sorter marknadens krav?
- Handel gårdar emellan - rätt prissättning?

De hela kursprogrammen ses på Lantbrukssällskapets hemsida www.osl.fi

Kursavgiften är 20 euro/heldag + moms 22% samt 10 euro/halvdag + moms 22%. Lunch och kaffe ingår inte i kursavgiften. Hela kursdagar i dessa kurser uppfyller villkoren för jordbrukarnas studiepenning.

Kommande kurser 2010

Info om djurens välmående - svinproducenter

Aktuellt om svinens välmående och information om stöd för djurens välmående.

Hösten

Seminarie dagar om byggande av och investeringar i dikostall

Under seminariet tas upp saker att beakta vid planering, upphandling, byggande och ibrukttagande av nya djurstallar. I samband med tillfället arrangeras en studieresa i regionen då man får bekanta sig med olika byggnadslösningar för dikostall.

Att bolagisera ett lantbruk – Hur gör man?

En informationsdag kring vad som krävs för en bolagisering av lantbruket arrangeras i Närpes, Vasa och Jakobstad.

Att fungera som arbetsgivare i lantbruket – vad krävs?

En informationsdag för gårdar som har anställda eller kommer att ha anställda arrangeras i Närpes och Jakobstad om vilka krav man har på sig som arbetsgivare.

Studieresa om mjölkors välmående och hur det är att driva en stor ladugård

I samarbete med Husdjursklubben och Landsbygds Folk arrangeras en 3-dagars resa till Sverige. Närmare information kommer under våren, se www.osl.fi

Ulrika Wikman

Växtodlingsrådgivare, mobil 050-5852 305

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Närings-, trafik- och miljöcentralen

Öronnr och namn	244 Klara	Född	30.10.2002
EU-signum	F1000	Stamboksnr	

Besättning menu		Bas data	
Djurets uppgifter			
Öronnr och namn	244 Klara	Härstamning	
EU-signum	F1000	För	Lammin Jiffie
Född	30.10.2002	FF	Korven Vihtori
Stamboksnr		AAA 4	AAA :
		F10000	F100000
		FM	Mifa
			1125844 AAA
			F1000
Senaste uppgifter			
Årsavkastning	2009: 11118 - 4.05 - 3.04	Mor	925 Kaste
Provmjölkning	23.01.2010: 36.0	MF	Keskitalon Hilti
305-d. avkastning	4: 11613 - 3.60 - 3.13	A 3:	A 3:
Kalvning	5: 07.10.2009 - T - 221		F1000.....
Insemination	2: 01.02.2010 - 43371	NM	Usva
Vård			1f 7 A
Avelsvärde	NTM -12		F100
Utmönstring			

Bild 1. Här ser man vad man kan se via denna tjänst.

ProProduktion Kouppgifter

22.2.2010

Öronnr och namn	244 Klara	Född	30.10.2002
EU-signum	F1000	Stamboksnr	

Besättning menu		Bas data		Årsavkastningar									
År	Avk. år	Fdgr	Mjolk	Fett	F%	Prot.	P%	Celler	EKM	Mg	Kf	Inofficialhet	
2005	0	254	8219	312	3,80	262	3,19	21	7878	2x	BT48		
2006	1	365	9814	370	3,77	328	3,34	20	9485	2x	BT48		
2007	2	365	10424	413	3,96	326	3,13	46	10145	2x	BT48		
2008	3	366	8639	347	4,02	287	3,32	107	8603	2x	BT48		
2009	4	365	11118	450	4,05	338	3,04	77	10868	2x	BT48		
2010	5	23	864	37	4,28	27	3,13	29	874	2x	BT48		
Totalt		1738	49078	1929	3,93	1568	3,19	54	47853				
Medeltal/år			9999	395	3,95	320	3,20	61	9775				
Medeltal/dag			28,2	1,11	3,94	0,90	3,19	54	27,5				

Bild 2. Om man trycker på länken, Årsavkastning, då får man se produktionsuppgifter.

ProProduktion Kouppgifter

– Ger möjlighet att kontrollera kornas bakgrundsfakta

Har du köpt mjölkkor och du skulle vilja veta lite mer om slakten och hur bra exempelvis kornas farmor har mjölkat? Kanske du funderar på den egna besättningens möjligheter och du vill kontrollera hurdana är just dina kors bakgrund? Eller kanske du bara helt enkelt behöver kotavlan där du ser kornas släkträd.

ProProduktion Kouppgifter är en ny tjänst som erbjuder möjligheten att se kornas historia. Kouppgifter-tjänsten är ett elektroniskt kokort.

Tjänsten fungerar via ProAgris webbtjänst på internet, där väljer man mjölk och sen Kouppgifter. Tjänsten kostar ingenting, men man måste höra till produktionsuppföljningen och ha Ammu/WinElmer-lösenord så att man kan logga in till webbtjänsten.

I ProProduktion Kouppgifter-tjänsten väljer man de kor som man vill kontrollera. Man kan se på kons grunduppgifter, härstamning och senaste produktionsupp-

följningshändelser. På webbsidorna finns länkar där man kan kontrollera släkträdet. Man kan till exempel klicka på mors eller mormors namn och då öppnas motsvarande sida för henne.

Man kan se produktionsresultat (bild 2.) för alla kor som man äger och deras förfäder. Man kan se bakåt ända till 50-talet, även för kor som man har köpt. Man kan också se utmönstringsorsak och veterinärbehandlingar.

Nu i början kan man se årsavkastningen och senaste 12 månaders produktion. Man kan också se på senaste provmjölknings mängd och analyser. Till tavlan kommer också upp senaste kalvning och semineringsstid (bild 1.)

Boskapsägarna har också möjlighet att förbjuda andra att se egna kors uppgifter. Då måste man komma ihåg att om man förbjuder andra att se, då ser man inte heller själv andra gårdars uppgifter. I tjänsten

syns bara enskilda kors uppgifter och ingenstans kommer gårdens uppgifter fram. Man ser inte ens vem som äger en viss ko.

Johanna Laakso

Sektoransvarig husdjur
mobil 050-550 1574

Odlare! Jag står till Din tjänst

Dra den största nyttan av spannmålshandeln i samarbete med Avena

- Vi kan alltid erbjuda dig ett konkurrenskraftigt pris
- Du kan även använda dig av vår pålitliga transporttjänst
- Vi meddelar alla avtalsvillkor redan då vi gör upp om affären
- Allt flere odlare väljer Avena då det gäller spannmålshandel

Jag diskuterar gärna spannmålshandel med dig.

Tag kontakt!

Bror Staffas
Avena Nordic Grain Oy
Institutsgatan 7
65100 Vasa
Puh. 010 402 2529
eller 040 555 2111
bror.staffas@avena.fi

Din pålitliga affärspartner inom spannmålshandel
Ta en titt på våra konkurrenskraftiga priser!
www.avenakauppa.fi

Vår kund trodde knappt sina öron...

när han hörde hur yrkeskunnigt och smidigt Sparbanken sköter jordbruksärenden. Sparbanken kan hjälpa t.ex. med att starta gårdsbruk, göra generationsväxling samt finansiera investeringar.

Titta in hos oss.

 Sparbanken
Upplev livets mångfald.

Kristinestads Sparbank, Kevlax Sparbank, Närpes Sparbank, Vörå Sparbank, Yttermark Sparbank
www.sparbanken.fi

Bra utsäde ger mervärde

Vid Bostrand gård i Nykarleby produceras spannmålsutsäde, sorter som är lämpliga för odling i Österbotten. Torolf Bonäs och hans nätverk av kontraktsodlare odlar, granskar och skördar. Sedan får han hjälp av familjen med hantering och försäljning.

– Ett bra utsäde ger mervärde åt den som odlar och den som inte värdesätter ett bra utsäde kan inte räkna sig som kvalitetsodlare. Det lönar sig inte i längden att ha ett undermåligt utsäde, börjar **Torolf Bonäs** i Nykarleby.

– Jag brukar jämföra bra utsäde med en välutrustad bil. Har du en gång haft en bra bil vill du inte byta till en som är sämre.

Som exempel på produktutvecklingen nämner han kornsorterna i början av 1970-talet.

– Då skördades cirka tre per hektar. Idag är arbetshypotesen på Einar-korn sex ton per hektar.

Foto: Lisbeth Bäck / Kustmedia Ab

— Torolf Bonäs förklarar att de sorterar, betar och förpackar certifierat utsäde från gårdens och deras kontraktodlares åkrar.

– Vi förmedlar även andra sorter och vallfrön. Till sin hjälp har han sin fru, sonen och mågen.

Foto: Lisbeth Bäck / Kustmedia Ab

— Varje säck har partiets nummer.

Odlare och kunder i närområdet

Själv kallar sig Torolf Bonäs mångbranschföretagare. Han arbetar som metallföretagare och driver ett jordbruk med spannmålsodling och utsädespackeri.

– Jag har sysslat med utsäde sedan mitten av 1980-talet. Här i Bonäs där vi är verksamma är jordtypen, så kallad grov mojord, bra för utsädesodling. En fördel är också om vi har tidiga vårar.

Som packeriföretag har de verkat sedan 2002 och sedan dess har verksamheten utvecklats i behärskad takt, för att använda hans eget uttryck.

– Idag är vi tre enheter om fem odlare, som alla kommer härifrån trakten. Den kontraktodlade åkerarealen rör sig om cirka 100 hektar odlingsmark och kunderna, ett hundratal jordbrukare, återfinns till största delen inom närområdet.

Vi ska veta

Den som sysslar med utsädesodling ska ha kontroll.

– Det räcker inte med att tro. Vi ska veta. Sorteringsprocessen kräver isolerad hantering och renlighet. Utsädet förpackas i luftslutna säckar.

Stamutsädet är väldokumenterat och uppföljning sker under hela växtperioden. Odlarna är medvetna om att tröskan ska vara ren när de kör igång och de olika sorterna lagras avskilt från varandra.

– Jag sköter om tröskning, torkning och lagerhållning åt ett par odlare medan de andra lagrar utsädet på sina gårdar.

Målet är att ha i lager

Sortering, betning och förpackning sker vid Bostrand Gård. Provtagning för kvalitetsbestämning görs av ÖSL Pro Agris granskare. Evisa Frökontroll i Loimaa analyserar och certifierar partierna.

Utsädet saluförs direkt till odlare och till lantbruksaffärer i nejden.

Bostrand Gård kontraktsodlar sju egna sorter, främst vårvete, korn och havre. Höstvetete, rådgryn, rybs, vallfrö och till exempel mångfaldsäkerutsäde köps in för vidareförmedling.

– Vår målsättning är att alltid ha utsäde i lager när våra trogna kunder behöver. Ett bra och friskt utsäde klarar sig bra som överårigt utan kvalitetssänkning om det inte utsätts för fukt.

Grym kapacitet

Förpackningen inleds efter nyår. Sorterings- och betningsarbetet är logikstyrt för att säkerställa kvalitetskontrollen. Partistorleken är maximalt trettio ton och varje säck märks med partiets nummer samt förses med garantibevis.

– Vi har en grym kapacitet när det gäller packning, säger han. Var tredje minut påbörjar vi en ny 600 kilogramms säck när vi säckar. En säck innehåller 600 kilogram alternativt 40 kilogram säd.

Foto: Lisbeth Bäck / Kustmedia Ab

— Torolf Bonäs har sysslat med utsädesodling sedan mitten av 1980-talet. Han uppger att det finns en handfull gårdspackerier med liknande verksamhet längs den svenskösterbottniska kustremsan. Samarbetet fungerar väl.

Bonäs och hans kompanjoner är intresserade av att utveckla verksamheten.

– Nästan varje höst bygger vi om och till inför nästa förpackningssäsong, ler han.

Besvärlig situation

För närvarande befinner sig spannmålsmarknaden i en svår situation.

– Det finns mycket spannmål i lager i Finland och priset är därefter

– lågt. Jag tror att ryps har större efterfråga än vanligt i vår.

– Vi jobbar på och ser framåt i ett längre perspektiv. Vår nisch kräver inte samma investeringar som djurhållning gör även om vi har en del maskinkostnader per jordbruksenhet.

– Det är intressant att följa med under växtperioden och se resultatet. Att utveckla och systematisera hanteringen och förpackningen har sin charm. Att därtill få ha våra kunder

på gården på våra har jag heller inget emot.

– Vår målsättning är tjänstvillighet och produktkvalitet. Precis som alla andra kan det ske misstag men vi gör alltid vårt yttersta för bästa möjliga produkt.

Lisbeth Bäck

Kustmedia Ab

"Jag brukar jämföra bra utsäde med en välutrustad bil. Har du en gång haft en bra bil vill du inte byta till en som är sämre."

Du kan visst betala 500 euro/ha i arrende

Ifall du

- ➔ Får en skörd på minst 15 ton spannmål/ha, eller
- ➔ Din snälla granne upplåter tork och maskiner gratis åt dig, och
- ➔ Din fru/man sköter alla hemmets privata utgifter.

Våra växtodlingsrådgivare kan räkna fram vad just du med din maskinpark och din normala skördenivå kan betala i arrende/ränta för egen åker.

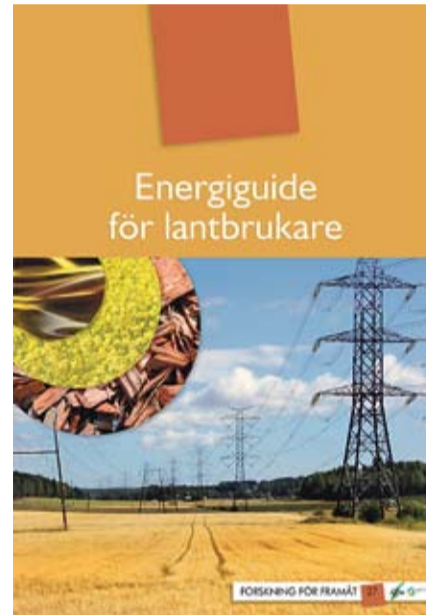
Beställ odlingsplaner med eller utan produktionskostnadskalkyl av;

Richard Rex 040-515 0285
Jan-Erik Back 050-441 7511
Ulrika Wikman 050-5852 305
Magnus Långskog 050-551 1693
Stefan Nordman 0400-266 682
Anders Salo 050-412 7627
Bertel Riska 0400-361 672
Jonas Löfqvist 050-375 4328

Aktuella publikationer från lantbruks- och hushållningssällskapen

I ett samarbete mellan forskningen (MTT) och ProAgria ges årligen flera skrifter i serien Forskning för framåt ut. Svenska Lantbrukssällskapens Förbund deltar i det samarbetet och tryggar att skrifter även publiceras på svenska. I finansieringen deltar då också Ab Svenska Småbruk och egna hem. Följande aktuella publikationer finns att beställas från SLF tfn 09-135 1035. Presentation av böckerna samt deras priser finns på www.slf.fi Finskspråkiga skrifter i samma serie kan beställas via nätet www.proagria.fi/tuotteet/

En pålitlig partner i det dagliga livet

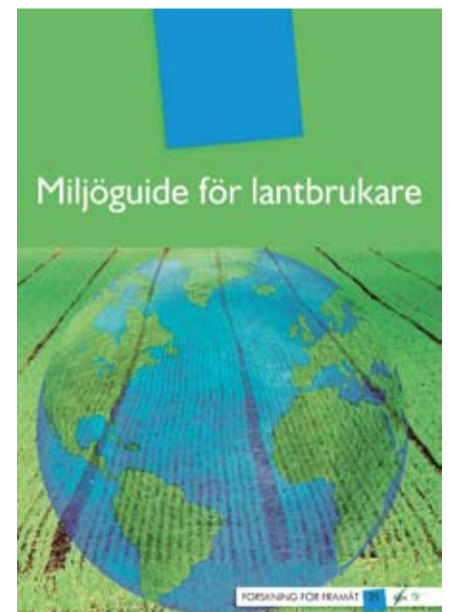
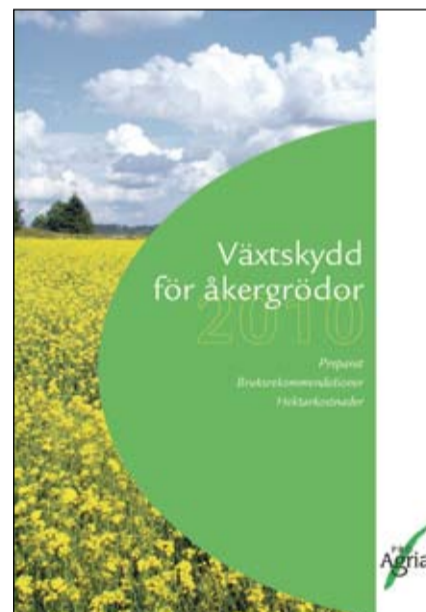

Andelsbanken ägs av de kunder som anslutit sig som medlemmar till banken, dvs. av totalt mer än en miljon finländare. Genom att välja Andelsbanken som din bank väljer du en solid, lokal och självständig bank. Som ägarkund kan du få värdefull OP-bonus för helt vanliga bankärenden. Med OP-bonus kan du betala banktjänster och Pohjolas försäkringar. Läs mer på op.fi/bonuskunder eller kom till vårt kontor.

En ägarkund i Andelsbanken vars egna eller vars familjs bankärenden uppgår till minst 5 000 euro får OP-bonus. Bonus samlas utan övre gräns.

OP-Pohjola. Fördel för livet.

Andelsbankerna
i Österbotten

Gårdsrådgivning hjälper jordbrukaren

Djurens välbefinnande och anmälan av djursjukdomar utgör sedan år 2007 en del av tvärvillkoren.

Att man uppfyller tvärvillkoren är en förutsättning för att man ska få EU:s direktstöd, miljöstöd och LFA-bidrag. Från och med detta år kommer övervakningarna att utökas. Djurhållningsplatsens belysning och medicinbokföring för alla produktionsdjur är förslag på nya indikatorer för övervakning.

Stickprovsurval

Årets övervakningar har ännu inte börjat. Man väntar på ändringen av statsrådets förordning om vilka indikatorer som ska kontrolleras.

– 250 gårdar kommer att granskas i hela landet, säger länsveterinär **Pekka Jokela**. Tidigare har man övervakat kalvar, svin och värphöns, men i år görs tvärvillkorsgranskningar i djurens välmående också för äldre nötkreatur än 6 månader, samt får och getter.

– De gårdar som kontrolleras väljs slumpvis av Evira. Enligt EU:s förordning ska övervakning ske på 1 % av gårdarna. Upptäcker man betydande försummelse kan det leda till ökat antal kontroller för nästa års kontrollperiod.

Utökad kontroll

På frågan om vad den utökade kontrollen betyder, förklarar Jokela att det gäller de gårdar som inte valts genom stickprovsurval, utan att man på annat sätt fått ta del av försummelse.

– Om någon anmält en gård till kommunveterinären för att de har småkalvar uppboundna, så får regionförvaltningsverket en kopia av djurskyddsgranskningsprotokollet och det leder till en tvärvillkorsgranskning. Eller om det på något annat sätt kommer till kontrollmyndighetens kännedom att en gård har överträtt de bestämmelser som finns i tvärvillkoren.

Foto: Monica Nygård

— I år görs tvärvillkorsgranskningar också för nötkreatur äldre än 6 månader. —

– Den utökade kontrollen kan i vissa fall göras utan ett nytt gårdsbesök.

Om det vid en kontroll av djurens välbefinnande upptäcks andra produktionsdjur på gården än de som ursprungligen skulle granskas, utökas kontrollen att gälla även dessa djur. Hit hör kalkoner, hästar, ankor, gäss, strutsdjur, bison, hägnade hjortar samt pålsdjur.

Påföljder vid försummelse

Den veterinär som sköter övervakningarna av djurens välbefinnande

Foto: Monica Nygård

— Tidigare har man övervakat kalvar under 6 månader. —

kan komma oanmäld, eller granskningen görs i samband med en annan övervakning.

– Enligt gällande EU-lagstiftning ska besöken inte anmälas på förhand, säger Pekka Jokela.

En del av granskningarna leder också till sanktioner av stöden.

– Om det vid övervakningen av djurens välbefinnande upptäcks brister, kan det leda till minskning av alla av EU finansierade och delvis finansierade stöd. Också djurstöden, förutom nordliga djurstödet berörs, säger Ulf-Erik Häggvik, övervakningschef vid ELY-centralen i Vasa.

– Sanktionerna rör sig mellan 1–5 %. Om det är första gången och bristerna är mycket små, kan det räcka med en anmärkning. Vid allvarliga försummelse, eller om det gäller upprepade fall blir minskningen större.

Gårdsrådgivning av Djurens välbefinnande

Sedan 2007 har man kunnat anlita Lantbrukssällskapet för att få rådgivning om uppfyllande av tvärvillkoren. Vid gårdsrådgivningstillfället går rådgivaren tillsammans med bonden igenom kraven. En del saker kan diskuteras vid köksbordet, medan andra kräver ett besök i djurstallet. En av de saker man går igenom är kalvarnas utrymmen. Genom att mäta boxarnas storlek ser man om de fyller utrymmeskraven för respektive åldersgrupp och att det inte finns för många djur i gruppboxarna.

Det som diskuteras är konfidentiellt och besöket är inte att förväxla med en granskning. Även om brister upptäcks, går den informationen inte vidare till myndigheterna.

Stödet jordbrukaren kan söka för gårdsrådgivningen har nyligen höjts till 165 € per modul. Högst 2 moduler per år kan man söka stöd för och max. beloppet är 330 €.

Rådgivaren fyller i samband med besöket i ansökningsblanketten och jordbrukaren lämnar in den till landsbygdssekreteraren inom 60 dagar efter rådgivningstillfället. Det är viktigt att lämna in ansökningsblanketten i tid, annars går man miste om stödet. Till ansökan ska bifogas kopia över betald faktura.

Är du osäker på om din gård uppfyller tvärvillkoren? Anlita Lantbrukssällskapets gårdsrådgivare så ser vi om du klarar en tvärvillkorsgranskning för djurens välbefinnande och anmälan av djursjukdomar!

Monica Nygård

Kontrollassistent
mobil 050-566 3191

Med hjälp av resultatanalys kan utvecklingsåtgärder prioriteras till det som bäst förbättrar ekonomin. Resultatanalysen grundar sig på ett korrigerat skatteboksutslut med uträknade och jämförbara ekonomiska nyckeltal. I år ger vi 20 % rabatt på resultatanalysen för fårgårdar som är medlemmar i Finlands får-förening/prenumererar på tidningen Lammas ja Vuohi.

Kontakta ledande rådgivare
Tor-Erik Asplund
050-386 5922 och beställ en analys!

Sänd Dina jordprov till oss!

• Välj svavel- eller natrium-analys GRATIS i samband med grundanalysen!

• Hämta Dina analysresultat i realtid via nätet www.hortilab.fi

Analys-specialisten
Hortilab AB OY

Oy Hortilab Ab, Vasavägen 41, 64200 NÄRPES © 06-347 4250
hortilab@hortilab.fi www.hortilab.fi

FINAS
Finnish Accreditation Service

Foto: Stefan Nordman

Sortförsök

2009 ordnades potatissortförsök på Leif Hammerbergs åkrar i Korsbäck, Kristinestad. Ett femtiotal intresserade potatisodlare mötte upp när resultatet av sortförsöket presenterades.

Utbudet av nya potatissorter har avsevärt ökat under de senare åren, men kunskap och erfarenhet av de nya sorternas odlingsegenskaper i vårt land saknas. Tidigare behövdes det officiella sortförsök i Finland innan en ny sort fick börja marknadsföras. Numera räcker det att sorten finns på något EU-lands sortlista. Det betyder i praktiken att odlarna får pröva sig fram för att se vilka sorter som passar för deras behov.

Potatisen till sortförsöket samlades in hos odlare i området som beställt av de nya sorterna.

Sammanlagt 12 sorter var med i försöket inklusive den gamla mätarsorten Bintje.

Gödselgivan var trädgårds Y 3 700 kg/ha (77 kg N / ha) och var anpassad för Bintje som odlades på skiftet i övrigt. Kvävegivan är något hög för de nya sorterna där rekommendationen är ca. 60 kg N / ha. Storleken på försöksrutorna var 4 bänkar * 3meter.

Potatis är en krävande och känslig odlingsväxt där samma sort kan bete sig olika på olika skiften och vid olika väderförhållanden. Det behövs minst 5 års erfarenhet för att få en uppfattning om en ny sorts odlingsegenskaper. Ibland kan det gå snabbt att konstatera att den här sorten är inget ha på mina skiften.

Erfarenheter efter 1 års försök

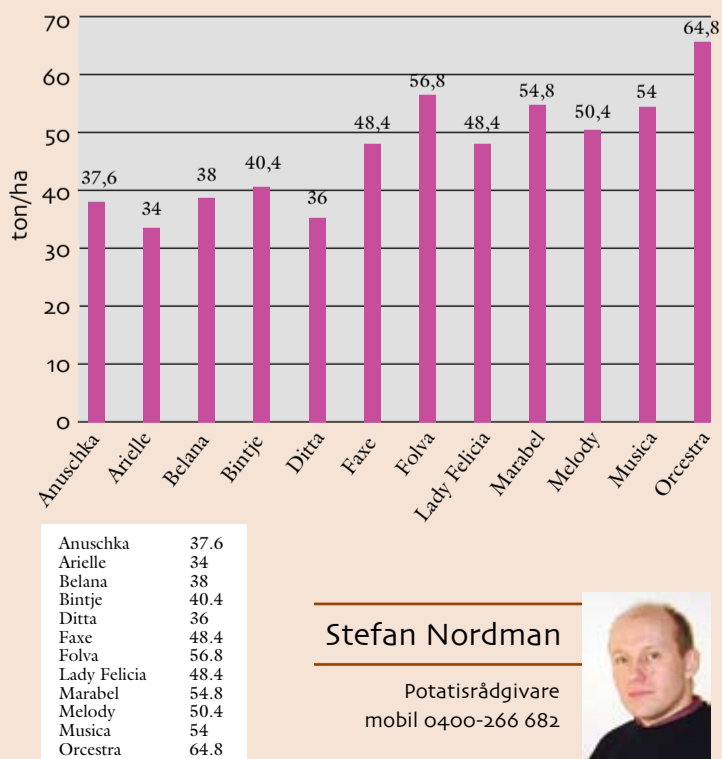
Efter en natt med nattfrost kunde en tydlig sortskillnad i fråga om frostkänslighet enkelt konstateras. På Anuschka syntes inga spår av frost medan det på alla andra sorter syntes angrepp av frost. Melody var den sort som var känsligast med mest skadad bladytta.

Orchestra hade knölnarna högt i bänken med mera gröna potatis än de övriga men så hade sorten också den högsta hektarskorörden på 64,8 ton per hektar. Skorvångrepp fanns inte på någon av sorterna.

Leif konstaterar efter sortförsöket:

– Det är svårt att säga efter det här försöket vilka sorter det lönar sig att satsa på. Däremot kom jag fram till vilken sort det inte lönar sig för mig att satsa på. Jag kommer inte att satsa på Ditta.

Sortförsöken fortsätter i år och det vore intressant med en försöksplats till för att få en bättre uppfattning om hur sorterna reagera på olika jordarter.

Stefan Nordman

Potatisrådgivare
mobil 0400-266 682

Nessie i Österbotten

I början av 2009 upptäcktes det nya skadedjuret Nessie (*Nesidiocoris tenuis*) i två österbottniska tomatodlingar och har därefter också hittats i några andra närliggande odlingar. Under säsongen har tappra försök gjorts för att utrota detta skadedjur, men Nessie kan förekomma än idag. Kan det mot all förmodan vara så att Medelhavets objudna gäst är här för att stanna?

Hösten 2008 lyckades en okänd tropisk stinkflyart komma in i två österbottniska tomatodlingar. Skador började synas i början av 2009 och man trodde det orsakades av nyttodjuret *Macrolophus*. Antalet stinkflyn ökade markant och skador på plantor ökade i takt med stinkflyns tillväxt. Prover skickades till MTT forskningscentral och resultatet visade sig vara en rovtinkflyart med namnet *Nesidiocoris tenuis*.

– Nessie härstammar från Medelhavsområdet och används där som ett nyttodjur mot mjöllöss i tomatodlingar. I lämpliga mängder fungerar Nessie effektivt mot mjöllöss, men om det blir för mycket Nessie i förhållande till mjöllöss börjar de istället suga växtnäring från plantor. I värsta fall kan det leda till skördeminskning, berättar Irene Vänninen från MTT.

Detta fick de berörda tomatproducenterna i Österbotten uppleva. Nessie växte sig till stora populationer och började suga växtnäring från tomatplantorna. Flera blomklasar förstördes, vilket ledde till skördofrluster.

Bekämpningsåtgärder vidtogs snabbt

Sakkunniga från MTT, Berner och företag som importerar bekämpningsorganismer har tillsammans med odlare och växthuskonsulenter försökt reda ut problematiken. Erfarna personer ute i världen kontaktades och man försökte ta reda på allt om Nessie och dess bekämpning. Det kom att visa sig att Nessie var en svår nöt att knäcka.

Området kartlades och klistarfällor sattes upp för att bevaka Nessies utveckling och eventuella spridning. Det visade sig snabbt att Nessie hade lyckats sprida sig till fåtalet andra närliggande växthusanläggningar, vilket endast kan förklaras med att skadedjuret klarade av att leva utomhus. Vänninen förklarar att Nessie kan leva utan problem i temperaturer ovan +8°C, men ju kallare det blir desto inaktivare blir den. I minusgrader dör den efter någon dag.

Bekämpningsstrategier planerades, men försvarades till en viss del av berörda myndigheters agerande. Myndigheterna beslöt bland annat att Nessie inte klassas som en karantänkadegörare. Många av de godkända bekämpningsmedlen i Finland

— Nessie är både ett skadedjur och ett nyttodjur. —

— Nessie klarar av att leva i temperaturer ovan +8°C utan problem. —

har testats och efter utförda bekämpningsåtgärder har man flera gånger trott att skadedjuret varit utrotat, men Nessie har upptäckts på nytt. Med de godkända preparat som finns idag är det svårt att tro att vi kommer att bli av med detta skadedjur.

Ännu idag utförs bekämpningar mot Nessie och skulle skadedjuret trots allt ännu förekomma inkommande sommar, måste vi nog konstatera att vi blir tvungna att leva med skadedjuret.

Vägen till Österbotten?

Det är svårt att säga hur och varifrån Nessie har anlät, eftersom man inte har något säkert bevismaterial. Tyvärr, går de största misstankarna mot utländska producenter av bio-

logiska bekämpningsorganismer. Dessa företag producerar bland annat Nessie som ett nyttodjur, men den produktionen är endast ämnad för marknaden i Medelhavsländerna. Rent hypotetiskt kan en del av en försändelse med *Macrolophus* på något vis ha blivit kontaminerad eller förväxlad med Nessie, och hittat vägen till oss. Detta får dock inte påverka vår traditionella användning av biologisk bekämpning av *Macrolophus*. Utan *Macrolophus* klarar vi inte av bekämpning av vita flygare i tomatodlingen, så en motreaktion att bojkotta *Macrolophus* får inte ske.

Under drygt ett år har vi försökt uppnå målet att utrota Nessie, men hittills vet vi inte om vi lyckats. Om Nessie fortfarande finns inkommande säsong, hur skall då grönsaksproducenterna tackla problemet? Höga driftskostnader och låga intäkter, kombinerat med hård utländsk konkurrens om marknaden gör det svårt att leva med ett ”nyttodjur” som gör mer skada än nytta.

Jenny Forsström

Trädgårdsrådgivare
mobil 050-520 2581

Foto: Rainer Rosendahl

Foto: Rainer Rosendahl

Foto: Rainer Rosendahl

avtalet kan också överföras på ny odlare.

Hur söker jag stödet ?

Stödet sökes på blankett 263, som skall vara inlämnat senast 30.04.2010. Till ansökan bifogas en skötselplan (bör vara uppräddad av sakkunnig), om en sådan inte har uppgjorts, bifoga den gamla planen för reglerad dränering med bilagor, som tillfällig plan, samt de senaste basskifteskartorna över avtalsområdena. Första raten av stödet utbetalas hösten 2011.

Skötselplanen

Lantbrukssällskapet uppräddar på begäran den egentliga skötselplanen med erforderliga kostnadsvärderingar och bilagor. Tag kontakt med oss på Lantbrukssällskapet i vinter, i god tid före ansökan skall lämnas in. Den kompletterande planen skall vara inlämnad före 1.10.2010.

Regleringsåtgärder på våren

Det är viktigt att följa med avrinningen från åkern och spara en del av vårflödet till försommarens, oftast torra, period. Släps allt överskottsvatten ut ur dräneringssystemet, finns inget synligt vattenmagasin i reglerbrunnarna. Grundvattenröret är det bästa verktyget för att enkelt följa med avrinning och vattenmagasinet i jorden.

Som en tumregel kan man säga att när du första gången besöker åkern i april, ser man efter om det finns behov att sänka regleringsnivån eller öppna brunnen helt för någon timme eller ett dygn. Det är oftast allt för sent att börja regleringen efter vårbruket.

Sök också andra specialmiljöstöd

Alla andra specialmiljöstödsformer som kunde sökas förra året kan också sannolikt sökas i vår. Bland annat våtmarker, skyddsområden och skötsel av värdbiotoper. Mera information finns på Mavis hemsida mavi.fi under rubriken jordbrukets miljöstöd. Där hittar du också ansökningsblanketter för de olika stödformerna. Ringa gärna oss på Lantbrukssällskapet eller ELY-centralen för mera information.

Rainer Rosendahl

Dräneringstekniker
mobil 0400-561 550

Förekomsten av sura sulfatjordar och miljöproblematiken, är väldigt aktuell i kustområdet. En väl skött reglering av avrinningsvattnet från våra odlingsmarker är ett stort steg i en miljömedveten riktning i odlingen.

Stöd för reglerad dränering

I samband med vårens stödansökningar har jordbrukarna troligtvis igen möjlighet att ansöka om specialmiljöstöd. Statsrådets förordning om kompensationsbidrag och miljöstöd godkändes den 27 januari i år. Runtom i Österbotten finns det många jordbrukare som har avtal för Reglerad Dränering som redan gått ut. Nu är det ett ypperligt tillfälle att förnya avtalet och söka om skötselavtal för reglering av dräneringsvattnet.

Stödet för skötseln, som med största sannolikhet kommer att kunna sökas kommande vår, innebär att man strävar till att balansera fuktförhållandet i odlingsjorden. Det gynnar dels miljön och dels odlingsväxten. Belastningen på miljön minskar avsevärt, när mängden urlakat kväve, fosfor, tungmetaller och sura föroreningar, minskar. Detta är speciellt viktigt i Österbottens kustlandskap där potentialen för sura sulfatjordar är stor. En annan viktig sak är att jordbrukarkåren visar hur miljömedvetet jordbruket är idag och att odlarna gör allt för att balansera odlingen med miljön.

Specialmiljöstöd upp till 140 euro/ha/år

Skötselbidraget går under namnet "Behandlingsmetoder för avrinningsvatten" och uppdelas i 3 metoder.

Reglerbar dränering, man reglerar enbart avrinningen från den dränerade åkern i t.ex. en reglerbrunn. Stödet max 54 €/ha/år.

Reglerbar dränering med underbevattning, man reglerar avrinningen och pumpar vid behov in tillskottsvatten från ett utfallsdike, bäck, å eller annan vattenkälla. Stödet max 108 €/ha/år.

Återanvändning av avrinningsvatten, man reglerar och fyller vid behov på vatten i åkern och tar tillvara överskottsvattnet i ett uppdämt utfallsdike eller konstgjord bassäng och pumpar in det i åkern igen, vid behov. Stödet max 140 €/ha/år.

Vad innebär skötselavtalet ?

Odlaren reglerar avrinningen och följer med fuktbalansen i sin dränerade åker. Över sitt arbete för han en enkel dagbok med enkla anteckningar, sådana kan t.ex. vara, öppnade brunnen för 6 timmar, pumpade in vatten i ett dygn, satte ut grundvattenrör, sänkte regleringsnivån, mm.

Med andra ord följer du noggrannare med händelserna i åkern, för dagbok och får betalt för arbetet.

Dessutom får åkern bättre fuktbalans, odlingsväxten jämnare tillväxt, som ger bättre kvalitet och odlaren större skörd på ett miljövänligare sätt. Med tiden får varje skifte en värdefull databank med uppgifter om hur det reagerar i olika väderleksförhållanden.

Nu enbart för skötselkostnader

Stödet söks enbart för skötselkostnader, inte för materiella investeringar. Det kan sökas för gamla och nya reglerade odlingar, som byggts före 1.10.2010. Gamla avtal för reglering skall ha gått ut före nämnda datum. Åkern skall vara minst 0,5 ha och kan också vara arrende, med ett avtal på minst 5 år. Odlaren skall vara mellan 18-65 år och ha basmiljöstödsavtal,

Foto: Rainer Rosendahl

Tillåten transportbredd och markering

- Normalt får traktorns bredd vara max 260 cm.
- Med breddningshjul får bredden överstiga 260 cm. Överbredden skall markeras med gula ljus och reflektorer framåt och röda ljus och reflektorer bakåt. Kör man dagtid och vid goda förhållande räcker det med reflektorer.
- Släpvagnar får normalt vara max 260 cm breda.
- Vagnar för flytgödsel får vara max 330 cm breda.
- Arbetsmaskiner och redskap får vara över 400 cm breda om trafiken inte äventyras.

Förutom den tidigare nämnda markeringen skall finnas gul/ rödrandiga markeringar med vit reflektor framåt och röd reflektor bakåt vilka markerar de bredaste stället.

- Om last på släpvagn sticker ut längre än en meter skall en 30 x 30 cm flagga fästas på lasten, vid mörker skall det finnas ett rött ljus.
- Största tillåtna längd, t.ex. traktor + en eller två släpvagnar, är 16,5 m.
- Kom ihåg att skylten för långsamma fordon alltid skall vara synlig!
- Detta är huvudlinjerna, mera uppgifter och undantag finns i författningssamlingen 359/2000 eller lantbrukskalendarern 2010.

Tipsrutan

M Marknadsföring av spannmål

Senaste höst genomfördes flere kurser för spannmålsodlare via Lantbrukssällskapets utbildningsprojekt. En av kurserna var "Marknadsföra spannmål".

Under de fyra kursdagarna har Agrimarket, K-Lantbruk, Raisio, Avena och A-Foder berättat om aktuellt på spannmålsmarknaden och kontraktsmöjligheter för spannmål. Rådgivare från Nyland och Åboland redogjorde en dag för spannmålsresultat utgående från Västankvarnförsöken och berättade om skördekontrollföreningarna. Även handel gårdar emellan samt maskinsamarbete och entreprenad diskuterades. Betydelsen av friskt utsäde poängterades också av en utsädesodlare.

Kursen inleddes av **Rikard Korkman, SLC**, som behandlade ämnet Terminshandel för att hantera prisrisken inom spannmålsodlingen. Här följer ett sammandrag av det som behandlades under den dagen:

Faktorer som påverkar utbud och efterfrågan på spannmål:

- väderleken
- från produktionen frikopplade jordbruksstöd
- konkurrens mellan grödorna
- den allmänna ekonomiska utvecklingen
 - intresse att placera i råvaror
 - fraktkostnader, valutakurser, oljepris...
 - förändrade konsumtionsvanor

Finland och marknadsutvecklingen?

- med en spannmålsproduktion på ca 4 miljoner ton av hela världens 1 760 miljoner ton har Finland ingen chans att påverka!
- vårt pris bestäms i första hand på EU-marknaden
- priset i Finland vid överproduktion: europeisk prisnivå – fraktkostnad

Det finns olika sätt att hantera prisriskerna inom spannmålshandeln:

- gör ingenting – sälj före jul som du alltid gjort
- gör motsatsen till vad du gjorde i fjol
- följ med marknaden och sälj utgående från din egen uppfattning om marknadsutvecklingen
- sälj idag (slå fast ditt pris) för framtida leverans och betalning
 - prissäkra dej på den lokala marknaden för spannmål med handelns terminskontrakt
 - använd terminskontrakt på börsen (futures och optioner)

Gör upp en prisstrategi!

- tänk på spannmålen som något som skall säljas
- ...helst redan när du "slår fröna i backen"
- gör din egen "förkalkyl" för att beräkna vilket pris du behöver, dvs det pris som täcker produktionskostnaderna och helst ger en vinst
- om du bara väntar och ser spekulerar du. Med en hur stor del av skörden vågar du spekulera?

- Om du måste sälja oberoende på hösten (lagerbrist) – överväg terminskontrakt
- Om du måste sälja med tanke på likviditeten – överväg terminskontrakt

Terminshandel – ett sätt att sälja sin spannmål

- börshandel med spannmålsterminer i USA på 1850-talet
- betyder "För framtida leverans och betalning"
- det finns två typer: 1) kontrakt med handeln (cash forward contract) eller 2) kontrakt på börsen (futures contract)
- ett terminskontrakt på börsen är ett derivatinstrument; man handlar inte med själva varan utan med rätten (optionen) eller skyldigheten (terminen) att göra en affär vid en senare tidpunkt
- spotmarknaden = den plats där köpare och säljare möts för att hämta och leverera varor
- spotpris = dagspris
- terminspris
 - noteras varje dag
 - visar hur marknaden ser på de framtida priserna just idag

Terminspriser på börsen (t.ex. Euronext, Matif)

- noteras varje dag
- visar hur marknaden ser på de framtida priserna just idag (i morgon kan situationen vara en annan)

Att läsa terminspriser

- pris i stabila marknadsförhållanden: spotpris(dagspris) + ränta + lagring. Högre priser i framtiden betyder inte att priserna går upp. (Undantaget är prissättningen av den nya skörden på hösten.)

Terminskontrakt på börsen ett nollsummespel om man samtidigt är i besittning av den underliggande varan, dvs spannmålen.

Med terminskontrakt kan man inte dra nytta av stigande spannmålspriser.

Grundregel: Det är vettigare att sälja på termin när priset är högt och kan sjunka än när det känns lågt. Sälj vid upp- och nedgång. Bestäm vilka pris som utlöser försäljning.

Idén med terminskontraktet är att säljare och köpare kommer överens om priset och subventionerar varandra med börsens hjälp om priset avviker. Säljaren, t.ex. jordbrukaren garderar sej för att priset skall sjunka och köparen för att priset skall stiga. När terminspriset sjunker krediteras jordbrukarens börskonto.

Innan terminskontraktet förfaller köper man tillbaka sitt kontrakt (ifall man inte vill leverera varan till lager nära börsen!).

De olika aktörerna på terminsmarknaden;

- långa prissäkrare(köpare av spannmål) köper ett kontrakt för att skydda sej mot stigande priser
- korta prissäkrare(säljare av spannmål) säljer ett kontrakt för att skydda sej mot sjunkande priser
- spekulanterna tar på sej marknadsrisken och agerar utan att inneha spannmål. De vill förtjäna på de förväntade prissförändringarna på marknaden genom att köpa och sälja terminer.

Fördelar och nackdelar med börsomsatta terminskontrakt:

Fördelar: – tryggt alternativ om marknadspriset i Finland bra följer börspriset (t.ex. oljevaxter) kan både säljas och köpas

Nackdelar: – mera riskfyllt om vårt marknadspris inte följer börspriset man kan inte dra nytta av stigande priser; för det behövs optioner

- kontraktstorleken, t.ex. på Matif: minst 50 ton/kontrakt
- du måste ha tillräckliga säkerheter på ditt börskonto (Matif: 10 % av positionens värde)

Sammanfattning:

- prognoser över utbud och efterfrågan styr spannmålspriset
- följ med de signaler som terminspriserna ger när du planerar dina försäljningar. Priset rör sej i princip varje dag.
- terminskontrakt med handeln / börsen / banken ger möjligheter till flexibel försäljning och gardering mot sjunkande priser
- jobba regelbundet med marknaden, skriv ner och se över dina motiveringar om varför du gjorde si eller så. Lär av dina misstag. Och kom ihåg att alla är nybörjare!

Källor:

- www.vyr.fi
- www.agronomics.se
- www.igc.org.uk
- www.cmegroup.com
- www.euronext.com
- Korkmans anförande finns på vår hemsida http://www.osl.fi/img/Grunderna_i_terminshandel_021209_Korkman.pdf

Jan-Erik Back

sektoransvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

100- & 150-tonnare

Svenska Österbottens första 150-tonnare blev kon Heli från Forsby i Pedersöre, i december 2009. Ägare är Mia Willman och Mikael Forsell. Heli föddes 8.1.1993, har kalvat 13 gånger, varav 6 st. var kokalvar. I medeltal har Heli mjölkat 10009 kg per år, 382 kg fett och 325 kg protein.

Helis far var Pulkkalan Ynseä och mor var Jolla.

Foto: Ingeborg Nordberg

Ingeborg Nordberg

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-527 4189

Ulla och Mats Henriksnäs i Vexala, Nykarleby fick sin andra 100-tonnare 2009 i kon Lycka.

Lycka föddes 7.11.1997. Far Einolan Vety, mor Jutta.

Lycka har kalvat 9 gånger, 5 kokalvar och 6 tjurkalvar. De 2 sista har varit tvillingfödsel.

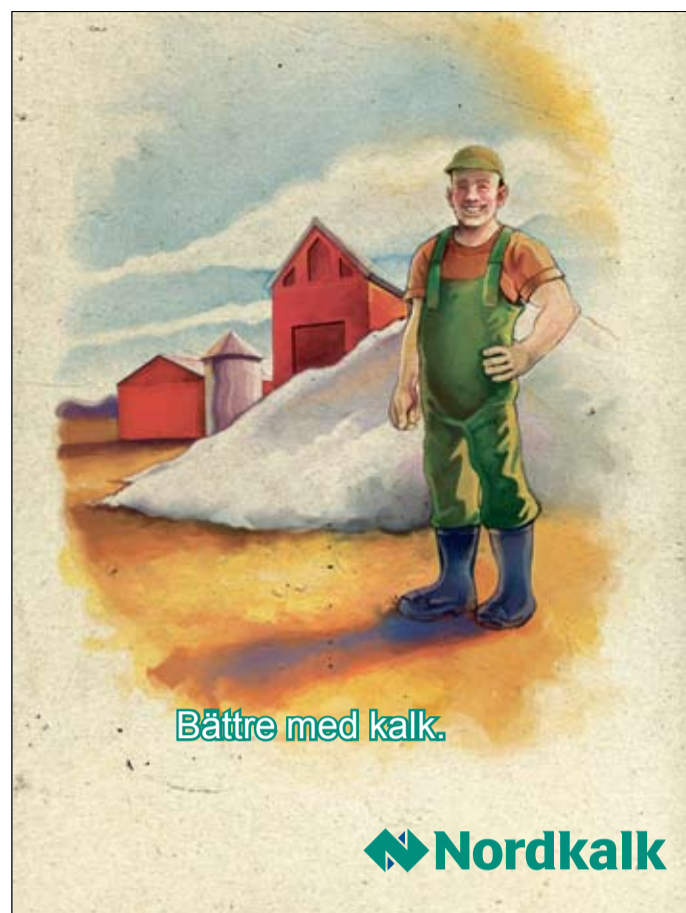
I medeltal har Lycka mjölkat 11156 kg mjölk per år, medel fett på 518 kg, medel protein på 390 kg.

Foto: Ingeborg Nordberg

Ingeborg Nordberg

Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-527 4189

Nordkalk

Vad tycker du?

I Bondeföretagaren presenterar vi aktuella saker som rådgivningen arbetar med och som kan ha relevans för lantbrukare och trädgårdsproducenter. Eftersom vår kompetens är så bred är det inte alltid helt enkelt att välja vad som skall presenteras. I viss mån tar vi också in aktuella saker som våra samarbetspartner har på gång samt informerar om vad som sker i olika projekt.

Har du åsikter om vad som borde lyftas fram eller åsikter om tidningen Bondeföretagaren i största allmänhet? Vi vill gärna veta vad du tycker. Via vår hemsida www.osl.fi går det att skriva in respons om tidningen (och om Lantbrukssällskapet i övrigt). Respons får naturligtvis även ges direkt åt direktör Henrik Ingo eller någon annan av Lantbrukssällskapets anställda. Våra kontaktuppgifter finns på tidningens baksida.

Grundkurs i ekologisk odling 2010

Vasa 8-9.4, 15-16.4 och 22.4. 2010 Plats: Yrkesakademin, Gamla Vasa, A-huset - vån 2. 2.

Anmälan Sofie Furu tfn. 06-324 24 92 senast 31.3.2010. Kursavgift: 60 euro/kursdag + moms

Det ekologiska lantbruket Torsdag 8.4. 2010 Ulrika Wikman		Näringsförsörjningen på ekogården Fredag 9.4.2010 Bertel Riska		Växtföljden - motorn Torsdag 15.4.2010 Bertel Riska fm Ulrika Wikman em		Växtskydd och husdjursproduktion Fredag 16.4.2010 Bertel Riska		Ekoregler och -avtal Teknik i eko Torsdag 22.4.2010 Ulrika Wikman fm, Bertel Riska em	
9.00 - 9.45	Vad är eko? - principer och mål	9.00 - 9.45	Markens bördighet Biologisk kvävefixering	9.00 - 9.45	Växtföljder - principer och mål	9.00 - 9.45	Skadedjur och växtsjukdomar Ulrika Wikman	9.00 - 9.45	Direktiverna för ekologisk odling
10.00 - 10.45	Varför eko?	10.00 - 10.45	Baljväxter Gröngödsling	10.00 - 10.45	Växtföljder - olika exempel	10.00 - 10.45	Förebyggande ogräsbekämpning Bertel Riska	10.00 - 10.45	Vad sker vid ekogranskningen?
10.45 - 11.45	Nuläget på ekomarknaden	10.45 - 11.45	Odling av klövervall	10.45 - 11.45	fortsättning	10.45 - 11.45	Bekämpning av rotogräs	10.45 - 11.45	Ekoavtal - möjligheter och krav
11.45 - 12.30	Lunch	11.45 - 12.30	Lunch	11.45 - 12.30	Lunch	11.45 - 12.30	Lunch	11.45 - 12.30	Lunch
12.30 - 13.15	Ekologisk odling -huvuddragen	12.30 - 13.15	fortsättning	12.30 - 13.15	Odling av spannmål	12.30 - 13.15	fortsättning	12.30 - 13.15	Teknik i ekologisk odling
13.15 - 14.00	Övergången till eko	13.15 - 14.00	Stallgödselhantering och kompostering	13.15 - 14.00	Odling av proteingrödor och ryps	13.15 - 14.00	Bekämpning av fröogräs	13.15 - 14.00	Studiebesök
14.00 - 14.30	Kaffe	14.00 - 14.30	Kaffe	14.00 - 14.30	Kaffe	14.00 - 14.30	Kaffe	14.00 - 14.30	Kaffe
14.30 - 15.15	Ekoodlaren erfarenhet	14.30 - 15.15	Tilläggs gödsling	14.30 - 15.15	Ekonomi i ekologisk odling	14.30 - 15.15	Grunderna i ekologisk husdjursproduktion	14.30 - 15.15	Forts. studiebesök

Föreläsare: Bertel Riska och Ulrika Wikman från ProAgria Lantbrukssällskapet. Kursarrangör: Vuxenutbildningscentret vid Yrkesakademin, Enheten i Gamla Vasa. Förbehåller oss rätten till ändringar.

Lunch och kaffe till självkostnadspris.

Norra distriktet:

Anders Salo
Ledande rådgivare
mobil 050-412 7627

Bertel Riska
Ekorådgivare
mobil 0400-361 672

Jonas Löf
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-441 7052

Johanna Laakso
Sektoransvarig
hustjur
mobil 050-550 1574

Magnus Blässar
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-432 3970

Jan-Olof Johnsson
Väll- och mjölkgårds-
rådgivare
mobil 050-386 5921

Gunice Hellqvist
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 040-504 0458

Katarina Härmälä
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-553 7461

Ingeborg Nordberg
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-527 4189

Jonas Löfqvist
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-375 4328

Per-Erik Järn
Ekonomirådgivare
mobil 050-463 2535

Åsa Mattsson
Ekonomirådgivare
mobil 050-330 7508

Södra distriktet:

Tor-Erik Asplund
Ledande rådgivare
mobil 050-386 5922

Rickard Rex
Växtodlingsrådgivare
mobil 040-515 0285

Jenny Forsström
Trädgårdsrådgivare
mobil 050-520 2581

Jan-Erik Back
Sektoransvarig
växtodling
mobil 050-441 7511

Roger Brännäs
Byggmästare
mobil 040-558 6663

Monica Nygård
Mjölkgårdsrådgivare
mobil 050-566 3191

Ulrika Wikman
Växtodlingsrådgivare
mobil 050-5852 305

Hans Östman
Byggnadsingenjör
mobil 050-581 8044

Nina Ohlis
Sektoransvarig
företagsledning
mobil 050-544 5794

Magnus Långskog
Potatisrådgivare
mobil 050-551 1693

Rainer Rosendahl
Dräneringstekniker
mobil 0400-561 550

Andreas Helenelund
Ekonomirådgivare
mobil 050-400 8987

Milla Alanco
Färrådgivare
mobil 040-706 0558

Stefan Nordman
Potatisrådgivare
Kristinestad
mobil 0400-266 682

Ingmar Bäckström
SLF, Ingenjör
Växthusteknik
mobil 050-322 3911

Fredrik Ek
Bioenergirådgivare SLF
mobil 040-754 7182

Henrik Ingo
Direktör
mobil 050-69 222

**Ann-Louise
Söderlund**
Ekonom

Carina Ahlnäs
Vikarierande ekonom
mobil 050-529 3565

Christian Nylund
Sekreterare
mobil 050-591 6590

PRO
Agria

Österbottens Svenska Lantbrukssällskap r.f.

Kansli: Handelsplanaden 16 D, 65100 VASA
Tel. 010 839 2200, fax (06) 319 0201
e-post: fornamn.efternamn@proagria.fi

Bennäs kontor:
Mjolvägen 2,
68910 BENNÄS
Fax: (06) 785 0228

Närpes kontor:
Martens Trädgårdsstiftelse
Vasavägen 1615, 64610 ÖVERMARK
fr.o.m maj Vasavägen 41, 64200 NÄRPES
Fax: (06) 225 3511

Våra tjänster — Kontakta oss!

Växtodlingsrådgivning;

Odlingsplanering/gödslings-
råd/näringsämnesbalanser:

- trädgård:
- ekologisk odling:
Potatis:
Sockerbetor:
Grovfoder:
Rörflen:
Kummin:
Sprutttester:
Dräneringsplaner:
Avloppsplanering:
Stödansökningar:

Produktionskostnads kalkyler:

Utbildning:
Gårdsrådgivning
(enligt EU-system):
Specialmiljöstödsplaner:

Rickard Rex, Jan-Erik Back, Stefan Nordman (K:stad), Anders Salo,
Magnus Långskog, Jonas Löfqvist, Ulrika Wikman

Jenny Forsström
Bertel Riska, Ulrika Wikman
Stefan Nordman, Jan-Erik Back
Jan-Erik Back
Jan-Olof Johnsson, Anders Salo
Bertel Riska
Magnus Långskog
Christian Nylund
Rainer Rosendahl
Roger Brännäs, Rainer Rosendahl
Richard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo,
Stefan Nordman, Jonas Löfqvist
Rickard Rex, Magnus Långskog, Anders Salo
Jan-Olof Johnsson, Stefan Nordman
Jan-Erik Back

Richard Rex, Jan-Erik Back, Anders Salo, Stefan Nordman
Rainer Rosendahl, Bertel Riska, Stefan Nordman, Ulrika Wikman

Husdjursrådgivning;

Produktionskontroll för mjölk:
Utfodringsplaner:
Resultatanalys, mjölk:
Hälsövnadsplanering:
Stallmiljöanalyser:
Mjölkmätartest:
Stödansökningar:
Gårdsrådgivning
(enligt EU-system):
Färrådgivning:
Framtidssamtal:

Mjölkgårdsrådgivare
Mjölkgårdsrådgivare
Jonas Löf, Per-Erik Järn, Monica Nygård, Gunice Hellqvist
Mjölkgårdsrådgivarna
Hans Östman, Roger Brännäs
Gunice Hellqvist, Ingeborg Nordberg
Anders Salo, Jonas Löf

Magnus Blässar, Monica Nygård, Anders Salo
Milla Alanco
Mjölkgårdsrådgivare

Företagsledning;

Lantbrukarnas
företagshälsovård:
Kvalitetsledning:
Affärsplaner:

Nina Ohlis
Ulrika Wikman
Tor-Erik Asplund, Andreas Helenelund, Per-Erik Järn,
Nina Ohlis, Åsa Mattsson
Andreas Helenelund, Per-Erik Järn
Tor-Erik Asplund, Per-Erik Järn, Nina Ohlis
Tor-Erik Asplund
Anders Salo
Hans Östman, Roger Brännäs, Ingmar Bäckström

Lönsamhetsbokföring:
Resultatanalys:
Värderingar:
Gårdssekreterartjänster:
Byggnadsplanering:
- huvudplanering
- konstruktionsritningar
- kostnads kalkyler
- miljö- och byggnadslov
Bioenergirådgivning:
Projektledning:
Skattebokföring:
Generationsväxlingar:
Framtidssamtal:
Bolagsbildningar:

Fredrik Ek
Henrik Ingo, Ulrika Wikman
Per-Erik Järn, Andreas Helenelund, Åsa Mattsson
Åsa Mattsson
Magnus Blässar, Per-Erik Järn
Nina Ohlis